

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πτυχιακή Εργασία

**«Στέγες Ηλικιωμένων στην Κύπρο: προβλήματα και
ανάγκες των φιλοξενούμενων και των
επαγγελματιών»**

ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΟΥ ΧΑΡΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΚΟΥΚΟΥΛΗ ΣΟΦΙΑ

Πτυχιακή Εργασία για τη λήψη πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου Κρήτης.

ΚΡΗΤΗ, 2020

Copyright@ 2021 Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, ΣΕΥ, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Το περιεχόμενο της συγκεκριμένης Π.Ε. αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του/των συγγραφέα/ων, του επιβλέποντα καθηγητή και του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας. Τα πνευματικά δικαιώματά τους προστατεύονται από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα).

Δήλωση τήρησης της ακαδημαϊκής δεοντολογίας

Η υπογράφουσα φοιτήτρια του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού
Μεσογειακού Πανεπιστημίου

Χαρά Παναγιωτίδου

δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο:

**«Στέγες Ηλικιωμένων στην Κύπρο: προβλήματα και ανάγκες των
φιλοξενούμενων και των επαγγελματιών»**

είναι στο σύνολό της προϊόν δικής μου δουλειάς και ότι όλες οι πηγές που έχουν χρησιμοποιηθεί αναφέρονται πλήρως. Επίσης δηλώνω ότι δεν αποτελεί προϊόν οποιασδήποτε εξωτερικής μη αδειοδοτημένης βοήθειας και ότι δεν έχει υποβληθεί σε οποιοδήποτε Ίδρυμα ή Οργανισμό προς αξιολόγηση, ούτε έχει δημοσιευθεί στο παρελθόν μέρος αυτής ή στο σύνολό της.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Εκφράζω τις ευχαριστίες μου στην καθηγήτρια μου κα. Κουκούλη Σοφία για την πολύτιμη βοήθεια της κατά την διάρκεια εκπόνησης της πτυχιακής μου εργασίας, καθώς με την καθοδήγηση της κατόρθωσα να επιλύσω όλες τις δυσκολίες που αντιμετώπισα. Για την υπομονή και την αμεσότητα που είχε απέναντι μου.

Ευχαριστώ την οικογένεια μου που με στήριξε με κάθε δυνατό τρόπο τις σπουδές μου, για την κατανόηση που είχαν προς εμένα όλο αυτό το διάστημα και την παρουσία τους δίπλα μου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους βοήθησαν για να ολοκληρωθεί η έρευνα μου, όσους συμμετείχαν στην διαδικασία των συνεντεύξεων αλλά και όσους με τις συμβουλές και τις γνώσεις τους ενίσχυσαν την προσπάθεια μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός: Σκοπός της παρούσας ερευνητικής μελέτης είναι η αποσαφήνιση των προβλημάτων αλλά και αναγκών των ηλικιωμένων ατόμων που φιλοξενούνται σε Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων στην Κύπρο. Συγκεκριμένα, μελετήθηκε η ζωή και η καθημερινότητα των ηλικιωμένων ατόμων που φιλοξενούνται σε Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων. Τι προσφέρουν οι Στέγες ηλικιωμένων στους εξυπηρετούμενους, τις απόψεις των επαγγελματιών που εργάζονται σε αυτές, την λειτουργία των δομών και την ικανοποίηση των ηλικιωμένων που φιλοξενούνται στις δομές.

Μεθοδολογία: Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η ποιοτική έρευνα πολλαπλών περιπτώσεων ενώ το δείγμα της μελέτης αποτέλεσαν ιδιοκτήτες Στεγών ηλικιωμένων. Για τους σκοπούς αυτούς θα μελετηθούν κυρίως τρία Ιδιωτικά γηροκομεία. Από τα Γηροκομεία αυτά πάρθηκαν συνεντεύξεις κυρίως από τα Διευθύνων πρόσωπα και τους Ιδιοκτήτες των Γηροκομείων. Οι συνεντεύξεις αποτελούσαν τρία μέρη ερωτήσεων, για την λειτουργία του υποστατικού, για τα ηλικιωμένα άτομα που φιλοξενούν και για το προσωπικό που εργάζεται σε αυτό. Οι συνεντεύξεις με τα Διευθύνων πρόσωπα των Γηροκομείων έγιναν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Αποτελέσματα: Συνοπτικά, τα αποτελέσματα της έρευνας κατέδειξαν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ηλικιωμένα άτομα που φιλοξενούνται σε Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων. Τα προβλήματα αυτά αφορούν τόσο το κοινωνικό τους περιβάλλον όσο και τις παθήσεις που έχουν. Ένα σοβαρό πρόβλημα που διαπιστώθηκε πριν την ένταξη των ηλικιωμένων ατόμων πριν την ένταξη τους σε Στέγες ηλικιωμένων είναι η έλλειψη ικανότητας να μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν ή να εξυπηρετηθούν από άτομα από το οικογενειακό τους περιβάλλον.

Συμπεράσματα: Τέλος, με βάση τα αποτελέσματα διαπιστώθηκε ότι τα περισσότερα ηλικιωμένα άτομα που φιλοξενούνται σε Στέγες Ηλικιωμένων είναι κυρίως τα άτομα που δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν ή να εξυπηρετηθούν από άτομα από το οικογενειακό τους περιβάλλον.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ : Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων, Ηλικιωμένα άτομα, Επαγγελματίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας, ιδρυματική φροντίδα, Κύπρο

SUMMARY

The purpose of this research study is to clarify the problems and needs of older people housed in shelters for the elderly and disabled in Cyprus. Specifically, the life and daily life of the elderly who are hosted in Shelters for the Elderly and Disabled were studied: What do the Elderly Homes offer to the served, the views of the professionals who work in them, the operation of the structures and the satisfaction of the elderly who are hosted in the structures.

The method used was the qualitative research of multiple cases while the sample of the study consisted of homeowners of the elderly. For these purposes, three Private Nursing Homes will be studied. From these Nursing Homes will be interviewed the staff, the owners of the Nursing Homes and e by the elderly themselves who are hosted.

In summary, the results of the research showed the problems faced by the elderly who are hosted in Shelters for the Elderly and the Disabled. These problems concern both their social environment and the diseases they have. A serious problem found is the lack of ability to be self-employed or to be served by people from their family environment. There was also a great demand for older people to want to be housed on rooftops for a better quality of life.

Finally, based on the results, it was found out how the professionals who work in the Homes for the Elderly and the Disabled treat the tenants and how they feel about the profession they follow. It was found that their profession is difficult because they mainly deal with older people, who are considered a vulnerable group of people.

KEY WORDS: Home for the Elderly and Disabled, Elderly, Health and Social Care Professionals, Institutional Care, Cyprus

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
ΜΕΡΟΣ 1 ^ο	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο - ΟΙ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	11
1.1 Στατιστικά στοιχεία ηλικιωμένων ατόμων στην Κύπρο	11
1.2 Ο ορισμός των Ηλικιωμένων ατόμων.....	12
1.4 Διαχρονικές αλλαγές του ρόλου των ηλικιωμένων στην Κυπριακή κοινωνία 18	
1.5 Προβλήματα και Ανάγκες των ηλικιωμένων	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο - ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΥΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	22
2.1 Ορισμός του Κράτους Πρόνοιας στην Κύπρο	22
2.2 Παροχές του Κράτους Πρόνοιας στους ηλικιωμένους	23
Δημόσιο Βοήθημα της Κύπρου.....	25
Το Σχέδιο Ενίσχυσης Οικογενειών	25
Το Σχέδιο Ενίσχυσης για βελτίωση της Στέγης του ηλικιωμένου ατόμου.....	26
Κατ 'οίκον φροντίδα	26
Στέγες ηλικιωμένων	26
Σχέδιο Αυτοεργοδότησης των Ηλικιωμένων	26
2.3 Βοηθήματα που προσφέρουν οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας στους ηλικιωμένους που φιλοξενούνται σε Ιδιωτικές Στέγες Ηλικιωμένων.....	27
3.1 Ορισμός των Στεγών ηλικιωμένων και αναπήρων.....	29
3.2 Παροχές που προσφέρουν στους ηλικιωμένους.....	30
Φροντίδα και προσοχή	31
Διατροφή.....	31
Υγιεινή 31	
Ιατρική Περίθαλψη.....	31
Ψυχολογική στήριξη.....	32
Όμορφες συνθήκες διαβίωσης- καθαροί χώροι.....	32
Ελευθερία άσκησης των θρησκευτικών αναγκών.....	32
Ελευθερία άποψης.....	32
Αγάπη, σεβασμός και υποστήριξη	33
3.3 Παράγοντες που επηρεάζουν την σωστή λειτουργία των Στεγών.....	34
ΜΕΡΟΣ 2 ^ο	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	35

4.1	ΣΚΟΠΟΣ	35
4.2	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ.....	36
4.3	ΕΙΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	36
4.4	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	37
4.5	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΕΙΓΜΑ	38
4.6	ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	38
4.7	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	38
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	40
5.1	ΣΤΕΓΕΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΩΝ	40
5.2	ΤΑ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ ΣΕ ΣΤΕΓΕΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ.....	42
5.3	ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΣΤΕΓΕΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ	47
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 - ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	50
6.1	ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	50
6.2	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	53
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	56
A)	Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία.....	56
B)	Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.....	57
Γ)	Ηλεκτρονικές πηγές.....	57

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το θέμα που πραγματεύεται η παρούσα εργασία αφορά τα ηλικιωμένα άτομα σε Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων, πιο αναλυτικά οι ανάγκες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και τους λόγους που φιλοξενούνται σε στέγες ηλικιωμένων.

Μέσα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση που πραγματοποιήθηκε, προκύπτει ότι στην Κύπρο οι έρευνες που αναφέρονται στα ηλικιωμένα άτομα είναι ελάχιστες. Συγκεκριμένα διαπιστώθηκε ότι οι περισσότερες έρευνες, ειδικά για τις Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων είναι ποσοτικές και αφορούν κυρίως τη λειτουργία τους.

Κρίθηκε λοιπόν, σημαντικό και ενδιαφέρον να μελετηθούν οι λόγοι για τους οποίους τα ηλικιωμένα άτομα φιλοξενούνται σε Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατά τη διαμονή τους σε αυτές, καθώς όπως γίνεται κατανοητό από την βιβλιογραφία η απόφαση για την τοποθέτησή τους σε Στέγες ηλικιωμένων γίνεται είτε από τα ίδια τα άτομα ή άτομα από το κοινωνικό τους περιβάλλον.

Η παρούσα εργασία χωρίζεται σε δύο βασικά μέρη, αυτό της μελέτης της σχετικής θεωρίας και εκείνο της ερευνητικής διαδικασίας. Στο πρώτο μέρος, δηλαδή στο θεωρητικό κομμάτι υπάρχουν συνολικά τρία κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο πραγματεύεται η Τρίτη Ηλικία, εξετάζει τον ορισμό της και τη διαχρονική εξέλιξη του ρόλου του ηλικιωμένου στην Κύπρο κατά την πάροδο του χρόνου, τα προβλήματα και οι ανάγκες που αντιμετωπίζουν.

Ακολουθεί το δεύτερο κεφάλαιο, στο οποίο αναλύονται οι παροχές του Κράτους Πρόνοιας για τους ηλικιωμένους στην Κύπρο. Περιλαμβάνονται ο ορισμός του Κράτους Πρόνοιας στην Κύπρο, οι υπηρεσίες και τα βοηθήματα που προσφέρουν οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας στους ηλικιωμένους που φιλοξενούνται σε Ιδιωτικές Στέγες Ηλικιωμένων.

Τέλος, το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στη λειτουργικότητα των Στεγών Ηλικιωμένων και Αναπήρων που υπάρχουν σήμερα στο νησί, στους παράγοντες που επηρεάζουν την σωστή λειτουργία των Στεγών, στις παροχές που προσφέρουν στα ηλικιωμένα άτομα που φιλοξενούνται και στην ψυχοκοινωνική υποστήριξη που τους προσφέρουν.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας αποτελείται επίσης από τρία κεφάλαια, την μεθοδολογία της έρευνας, την ανάλυση των συνεντεύξεων και τα συμπεράσματα – προτάσεις που προέκυψαν από την βιβλιογραφία και την έρευνα. Η έρευνα έλαβε χώρα στην Επαρχία της Λεμεσού και διήρκησε από το Νοέμβριο έως το Δεκέμβριο του 2020.

Είναι μια ποιοτική μελέτη, που εξετάζει τις απόψεις των Ιδιοκτητών των στεγών για τις λειτουργίες των στεγών με βασικό εργαλείο την εις βάθος συνέντευξη, με δείγμα τριών Ιδιοκτητών Στεγών.

Στο κεφάλαιο της ανάλυσης, επιδιώκεται η κατανόηση των συνεντεύξεων και μια μορφή κατηγοριοποίησης των απαντήσεων που λήφθηκαν. Παρουσιάζονται αναλυτικά οι απαντήσεις από τα ερευνητικά ερωτήματα που πάρθηκαν όπου αποτελούν τον σκοπό της παρούσας μελέτης.

Κλείνοντας στο δεύτερο μέρος της εργασίας, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις. Τα δεδομένα συγκρίνονται μεταξύ τους και αναδεικνύονται κάποιες προτάσεις για την βελτίωση της μέριμνας για τα ηλικιωμένα άτομα.

ΜΕΡΟΣ 1^ο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο - ΟΙ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

1.1 Στατιστικά στοιχεία ηλικιωμένων ατόμων στην Κύπρο

Στην Κύπρο ο συνολικός πληθυσμός που καταγράφηκε στις ελεύθερες περιοχές ήταν 840.407, σημειώνοντας αύξηση 21,9% από το 2001. Έχει υπολογιστεί, με βάση την έρευνα ελέγχου κάλυψης που διενεργήθηκε μετά την απογραφή, ότι ένα ποσοστό 1,93% δεν καταγράφηκε.

Με βάση τα τελευταία στατιστικά από την Κυπριακή Δημοκρατία του 2019, η κατά ηλικία δομή του πληθυσμού είναι από τα σημαντικότερα αποτελέσματα κάθε απογραφής, καθώς φανερώνει διαχρονικές τάσεις και διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο σε διάφορα προγράμματα και μελέτες. Η απογραφή έδειξε μικρή αύξηση της γήρανσης του πληθυσμού, με το ποσοστό των ηλικιωμένων 65 ετών και άνω να είναι 13,3% σε σύγκριση με 11,7% το 2001. Το ποσοστό των ατόμων 65 ετών και άνω, εξαιρουμένων των αλλοδαπών, είναι ψηλότερο (15,2% το 2011 από 12,3% το 2001). Η υπογεννητικότητα των τελευταίων χρόνων και η σταθερή αύξηση στο προσδόκιμο ζωής συνέβαλε στη μείωση του ποσοστού των παιδιών 0-14 χρόνων στο 16,1% από 21,4% που ήταν το 2001.

1.2 Ο ορισμός των Ηλικιωμένων ατόμων

Η διαδικασία της γήρανσης είναι μια βιολογική διεργασία που έχει τη δική της δυναμική και είναι σε μεγάλο βαθμό πέρα από τον ανθρώπινο έλεγχο. Ωστόσο, υπόκειται στις επιρροές των δομών, με τις οποίες οι κοινωνίες εκλογικεύουν το νόημα του γήρατος. Στις αναπτυγμένες χώρες η χρονολογική ηλικία διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο. Η ηλικία των 65 ετών, που συμπίπτει με την ηλικία συνταξιοδότησης στις περισσότερες αναπτυγμένες χώρες, θεωρείται ότι είναι η αρχή του γήρατος. Σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες η χρονολογική ηλικία δεν έχει ιδιαίτερη σημασία, καθόσον άλλες κοινωνικά δομημένες έννοιες είναι σημαντικές για τον προσδιορισμό της αρχής του γήρατος, όπως η ανάθεση ειδικών ρόλων στους ηλικιωμένους ή η απώλεια ρόλων που συνοδεύει η σωματική εξασθένιση. Συμπερασματικά, δεν υπάρχει συμφωνία για το πότε ένα άτομο γίνεται ηλικιωμένο. Χρονολογικά όρια, όπως η χρονολογική και η βιολογική ηλικία, προσδιορίζουν αρχικά μεταβολές σταδίων ζωής και την αρχή του γήρατος, αλλά επί της ουσίας η αρχή του γήρατος σηματοδοτείται από έναν συνδυασμό χρονολογικών, λειτουργικών και κοινωνικών παραμέτρων. Ο ΟΗΕ αποδέχεται την ηλικία 60+ ως την είσοδο ενός ενήλικα στο γήρας (WHO 2011). Τα χρονολογικά όρια που καθορίζουν τη διαδικασία της γήρανσης είναι τα παρακάτω:

- Χρονολογική ηλικία (chronological age): Καλείται η πραγματική ηλικία ενός οργανισμού από τη γέννηση μέχρι τη χρονική στιγμή συγκεκριμένης αναφοράς.
- Βιολογική ηλικία (biological age): Καλείται η ηλικία που καθορίζεται από τη φυσιολογική και λειτουργική κατάσταση του οργανισμού. Συχνά οι δύο παραπάνω ηλικίες δεν συμβαδίζουν. Η είσοδος στο γήρας δεν βασίζεται αποκλειστικά σε χρονικά όρια, αλλά λαμβάνονται υπόψη και τα βιολογικά δεδομένα. Πολλοί άνθρωποι προχωρημένης ηλικίας διατηρούν σωματική, πνευματική και ψυχική υγεία
- Προσδόκιμο επιβίωσης ή ζωής (life expectancy): Καλείται η πρόβλεψη της διάρκειας της ενεργητικής και υγιούς ζωής που απομένει στον άνθρωπο. Είναι αυξανόμενη. Η μέγιστη υπολογιζόμενη διάρκεια ζωής είναι συνεχής.
- Όριο ζωής (life span): Καλείται το συνολικό χρονικό διάστημα ζωής.
- Μακροζωία (longevity): Είναι η μέση διάρκεια ζωής ενός ατόμου. Υπολογίζεται ότι ο μέγιστος αναμενόμενος χρόνος ζωής είναι 115 χρόνια με μέσο όρο περίπου τα 80

χρόνια (*Bennett & Ebrahim 1995, Fillit et al. 2010*). Η ποσοστιαία αναλογία και η διάρκεια ζωής των ηλικιωμένων συνεχίζει να αυξάνεται σε σχέση με τον συνολικό πληθυσμό και στον 21^ο αιώνα. Η διαχείριση της δυναμικά αυξανόμενης ομάδας των ηλικιωμένων ατόμων διαφοροποιείται στα άτομα της τρίτης (60 ή 65+ ετών) και της τέταρτης (80 ή 85+ ετών) ηλικίας. Επιπλέον, αποτελεί πρόκληση ορόσημο λόγω των μεγάλων επιπτώσεων στην υγεία εξαιτίας των χρόνιων μη μεταδιδόμενων νόσων που σχετίζονται με την αυξημένη και πολύμορφη νοσηρότητα με την πρόοδο της ηλικίας.

Το 2010 ο πληθυσμός των ατόμων 65+ παγκοσμίως ήταν 8% του συνολικού πληθυσμού, ενώ σήμερα 16% (2015). Η πλειοψηφία των υπερηλικών (85+) ζει στις υπό ανάπτυξη ή λιγότερο αναπτυγμένες χώρες. Μεταξύ του 2010 και του 2050 ο αριθμός των ηλικιωμένων ατόμων στις υπό ανάπτυξη χώρες αναμένεται να αυξηθεί περισσότερο από 250%, ενώ στις αναπτυγμένες ή περισσότερο αναπτυγμένες χώρες 71%. Οι υπερήλικες (85+) αποτελούν την υποομάδα των ηλικιωμένων που αυξάνει ταχύτατα. (*Ταχύτητα γήρανσης πληθυσμού (Πηγή δεδομένων: Kinsella & He 2009)*).

Το γήρας σύμφωνα με τα κριτήρια του Strehler είναι φυσιολογική διαδικασία εξέλιξης, καθολική (universal), εγγενής (intrinsic), προοδευτική (progressive) και μη αναστρέψιμη (deleterious). Μειώνεται προοδευτικά η προσαρμοστικότητα (adaptability), η ευαισθησία (less sensitive), η ακρίβεια (less accurate) και η αντοχή (less well sustained) του οργανισμού (*Bennett & Ebrahim 1995, Fillit et al. 2010*).

Το γήρας ως φυσικό φαινόμενο (natural phenomenon) είναι ευμετάβλητο (variable). Επέρχεται σε διαφορετικούς ρυθμούς και εξαρτάται από γενετικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες. Είναι, επίσης, εξαιρετικά δυναμικό (highly dynamic), προοδευτικά εξελισσόμενο και σύνθετο (complex), επειδή αποτελεί ένα σύνολο φυσικών αλληλοεπιδρώντων φαινομένων με διαστάσεις βιολογικές, ψυχολογικές, κοινωνικές και οικονομικές. Θεωρείται μια αναδύομενη μεταβολή ολοκλήρου του πολυκύτταρου βιολογικού συστήματος ενός οργανισμού. Η αναπόφευκτη εμφάνισή του, άλλοτε νωρίτερα, άλλοτε αργότερα, με το πέρασμα του χρόνου και τις βιολογικές δυνατότητες του κάθε ατόμου σε συνδυασμό με την προδιαγεγραμμένη κατάληξή του, που είναι η παρακμή και ο θάνατος, το κατατάσσει στα φυσικά φαινόμενα (*Bennett & Ebrahim 1995, Fillit et al. 2010*).

Το φυσιολογικό γήρας έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά από το παθολογικό γήρας. Υπάρχει μεγάλη συσχέτιση μεταξύ γήρατος και νοσηρότητας, καθόσον ένας μεγάλος

αριθμός ηλικιωμένων ατόμων πάσχει κυρίως από χρόνια νοσήματα και συνηθέστερα από περισσότερα του ενός. Τα μείζονα κλινικά προβλήματα των ηλικιωμένων ατόμων είναι εγκεφαλικά και αγγειακά επεισόδια, έλλειψη κινητικότητας, με αποτέλεσμα πτώσεις και διάφορα ατυχήματα λόγω μειωμένης κινητικότητας, ακράτεια και διανοητικές διαταραχές. Τα νοσήματα των ηλικιωμένων ατόμων έχουν ιδιαιτερότητες και εκδηλώνονται με διαφορετικό τρόπο από ό,τι στους ενήλικες. Η διαφοροποίηση αυτή καθιστά πολλές φορές δύσκολη τη διάγνωση και τη διαχείριση του ηλικιωμένου ασθενή. Η αλληλεπίδραση νόσου- γήρατος έχει σοβαρές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις. Γι' αυτό και απαιτείται ανάλογη προσέγγιση στις διάφορες βαθμίδες περίθαλψης με στόχο την αυτοδυναμία και την υγεία του ηλικιωμένου ατόμου και όχι την αύξηση της πιθανότητας μεγαλύτερης περιόδου επιβίωσης.

Επειδή οι ηλικιωμένοι παρουσιάζουν μεγάλη ετερογένεια, καθώς έχουν καταγραφεί ποικίλες μορφές των γηρατειών, οι ηλικιωμένοι διακρίνονται σε υποομάδες. Ο διαχωρισμός αυτός γίνεται, επειδή η έκπτωση των φυσιολογικών βιολογικών λειτουργιών γίνεται μεγαλύτερη από τη μία ηλικιακή ομάδα στην άλλη, οπότε και η παροχή για περίθαλψη γίνεται μεγαλύτερη και πιο σύνθετη. Η σκιαγράφηση στις παρακάτω υποομάδες επιτρέπει την αξιολόγηση των σημαντικών αλλαγών με μεγαλύτερη ακρίβεια.

- Πρώτη υποομάδα. Αποτελείται από τους αποκαλούμενους νέους ηλικιωμένους, ηλικίας από 60+ ή 65+ μέχρι 74 ετών. Τα άτομα αυτά είναι συνήθως σε φόρμα, ενεργά και φροντίζουν μόνο τους τον εαυτό τους. Παρουσιάζουν ποσοτικά τα λιγότερα ιατρικοκοινωνικά προβλήματα.
- Δεύτερη υποομάδα. Αποτελείται από ηλικιωμένα άτομα, προχωρημένης ηλικίας από 75+ μέχρι 84 ετών. Μετά από την ηλικία των 75 ετών η κατάσταση των ηλικιωμένων γίνεται όλο και πιο εύθραυστη και χαρακτηρίζεται από σοβαρή σωματική και ψυχική εξασθένιση. Οι ανάγκες περίθαλψης και οι κοινωνικές επιπτώσεις αυξάνουν. Τα ηλικιωμένα άτομα της πρώτης και δεύτερης υποομάδας αποτελούν τα άτομα της τρίτης ηλικίας.
- Τρίτη υποομάδα. Αποτελείται από υπερήλικα άτομα άνω των 85 ετών που συνήθως είναι πολύ εύθραυστα και παρουσιάζουν σοβαρή σωματική και ψυχική εξασθένιση, τα οποία είναι σε μεγάλο βαθμό εξαρτημένα από άλλα άτομα και ζουν περιορισμένα κατ'

οίκον ή σε γηροκομεία. Τα ηλικιωμένα άτομα της τρίτης υποομάδας αποτελούν τα άτομα της τέταρτης ηλικίας.

Παγκόσμια επιδημιολογικά δεδομένα καταδεικνύουν ότι οι ηλικιωμένες γυναίκες είναι περισσότερες από τους ηλικιωμένους άνδρες. Αυτό οφείλεται στις συνθήκες που επικρατούσαν τα προηγούμενα χρόνια (π.χ. πόλεμοι) και στον πιο ριψοκίνδυνο χαρακτήρα των ανδρών (π.χ. οι άνδρες ήταν πιο επιρρεπείς στα ατυχήματα). Η παρουσία συζύγου στους ηλικιωμένους άνδρες αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με τις ηλικιωμένες γυναίκες. Το 95% των ηλικιωμένων ζει στην κοινότητα. Το εισόδημα του ¼ των ηλικιωμένων είναι πολύ χαμηλό, γι' αυτό και το επίπεδο διαβίωσης είναι χαμηλό για μεγάλο ποσοστό ηλικιωμένων ατόμων.

Το κοινωνικό σύστημα είναι έτσι δομημένο στις αναπτυγμένες χώρες, ώστε οι ηλικιωμένοι θεωρούνται αρνητικά στερεότυπα, δηλαδή ότι είναι άρρωστοι και ανάπηροι, εξασθενημένοι και αδύναμοι, απαθείς, ασταθείς και ιδιόρρυθμοι, χαμηλής ευφυΐας, άκαμπτοι, χωρίς χαρά και ικανοποίηση. Έμμεσα τους ενισχύει, ώστε να αποσύρονται από κοινωνική ζωή. Αυτή η αντιμετώπιση δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στα συστήματα περίθαλψης, γιατί μεγαλώνει την αναγκαιότητα συμμετοχής της κοινωνίας σε πόρους. Αντίθετα οι ηλικιωμένοι που παραμένουν ανεξάρτητοι και, επομένως, δυναμικά ενεργοί στο κοινωνικό σύνολο ανάλογα με τις δυνατότητές τους, συμβάλλουν σημαντικά στην καλύτερη διαχείριση των ανθρώπινων και των άλλων πόρων με την εμπειρία και τη σοφία τους (*Ory et al. 2003, Sánchez Palacios et al. 2009*).

1.3 Χαρακτηριστικά του γήρατος

Σε ένα γερασμένο οργανισμό τα αποθέματα των λειτουργικών ικανοτήτων που αποκτήθηκαν κατά την ανάπτυξη και την ωριμότητα, έχουν χαθεί. Παρά τα μειωμένα αποθέματα, όμως, τα περισσότερα συστήματα συνεχίζουν να λειτουργούν ικανοποιητικά, αλλά με βραδύτερο ρυθμό. Αυτό σημαίνει ότι οι δραστηριότητες απαιτούν περισσότερο χρόνο, για να επιτευχθούν. Παρότι η νοσηρότητα και η θνησιμότητα αυξάνουν σταθερά με την αύξηση της ηλικίας, πολλά ηλικιωμένα άτομα μπορούν να απολαμβάνουν πλήρη ενεργό ζωή. Οι φυσιολογικές μεταβολές εξαιτίας της γήρανσης αφορούν σε σωματικές αλλαγές, που επηρεάζουν την εμφάνιση, όπως η παρουσία των λευκών μαλλιών και των ρυτίδων, η μεταβολή της αναλογίας βάρους/ ύψους, καθώς το ύψος μειώνεται, της κατανομής του λίπους, καθώς στους ηλικιωμένους το λίπος αυξάνεται γύρω από τη μέση. Αυτές οι μεταβολές είναι σωματικού τύπου και επηρεάζουν την αυτοεικόνα και την αυτοεκτίμηση. Παρατηρούνται, επίσης, μεταβολές στην κίνηση, οι οποίες οφείλονται στον τρόπο ζωής, στην έλλειψη σωματικής άσκησης. Αυτές επιδεινώνονται περαιτέρω από την παρουσία των χρόνιων παθήσεων. Μεταβολές λόγω γήρανσης συμβαίνουν σε όλα τα συστήματα του οργανισμού. Φυσιολογικές μεταβολές (φθορά) λόγω γήρανσης παρατηρούνται και στις γνωστικές λειτουργίες, οι οποίες όμως αντισταθμίζονται με ποικίλους τρόπους, ώστε τελικά να μην επηρεάζουν την ποιότητα ζωής των ηλικιωμένων.

Τα χαρακτηριστικά της περιόδου της γήρανσης μπορούν να διαχωριστούν σε δύο κατηγορίες, βιολογικά και ψυχολογικά.

Αρχικά, τα βιολογικά χαρακτηριστικά του γήρατος σχετίζονται με τις λειτουργίες του ανθρώπινου οργανισμού. Με την πάροδο του χρόνου ένας άνθρωπος αλλάζει εμφάνιση. Τα μαλλιά του γίνονται άσπρα, το δέρμα του γεμίζει ρυτίδες, το βάρος του αυξάνεται και το ύψος του μικραίνει. Παράλληλα, αλλαγές παρατηρούνται και στην λειτουργία της κίνησης. Το ηλικιωμένο άτομο δεν περπατάει με ευκολία, δυσκολεύεται να ανέβει σε σκάλες, να διατηρήσει την ισορροπία του και να εκτελέσει λεπτές κινήσεις χρησιμοποιώντας τα χέρια του (Μπαλογιάννης, 2007). Επίσης, το ηλικιωμένο άτομο παρουσιάζει προβλήματα που σχετίζονται με την καρδιά, τους πνεύμονες και τα νεφρά. Το αίμα δεν κυκλοφορεί με τον ίδιο ρυθμό στα άτομα αυτά με αποτέλεσμα να

παρατηρείται μείωση στο οξυγόνο των μυών και έτσι δικαιολογούνται και τα υψηλά επίπεδα πίεσης των ατόμων αυτών. Συχνό φαινόμενο των ηλικιωμένων ατόμων είναι η ακράτεια των ούρων. Αυτό συμβαίνει καθώς μειώνεται η αποτελεσματικότητα της εκκριτικής λειτουργίας με την πάροδο των χρόνων. Επιπρόσθετα, σημαντικές αλλαγές παρουσιάζονται στα μάτια, στην ακοή και την όσφρηση. Τα ηλικιωμένα άτομα συχνά παραπονιούνται ότι δεν βλέπουν καλά ή δεν ακούνε. Τα τελευταία χρόνια μεγάλο ποσοστό των ηλικιωμένων εμφανίζει προβλήματα σχετιζόμενα με το νευρικό σύστημα (Ράγκου, 1983). Ο εγκέφαλος επηρεάζεται σημαντικά με το πέρασμα των χρόνων με αποτέλεσμα να εμφανίζονται ολοένα και περισσότερο ασθένειες που σχετίζονται με αυτό (η νόσος Alzheimer, η νόσος Parkinson).

Όπως είναι φυσικό όλες οι παραπάνω μεταβολές που παρουσιάζουν οι άνθρωποι στην τρίτη ηλικία τους δημιουργούν και μια ιδιαίτερη ψυχосύνθεση. Συγκεκριμένα, οι άνθρωποι αυτοί νιώθουν στεναχώρια και λύπη που χάνουν την νεανική εικόνα τους. Επιπλέον, τα άτομα αυτά πιθανόν να νιώθουν χαμηλή αυτοεκτίμηση καθώς δεν μπορούν να είναι τόσο λειτουργικά και αποτελεσματικά όπως στο παρελθόν (Economou, 2010). Το άγχος, επίσης, αποτελεί ένα συναίσθημα που μπορεί να γεννηθεί στην τρίτη ηλικία. Άγχος για το τέλος της ζωής τους, για όλα αυτά που δεν έζησαν ή που δεν μπόρεσαν να καταφέρουν όσο ήταν νέοι.

Όλα τα παραπάνω συναισθήματα εκφράζονται μέσα από μια σειρά συμπεριφορών των ηλικιωμένων. Μπορεί να μιλούν όλο για το παρελθόν ή να θέλουν την προσοχή των γύρω τους ώστε να νιώσουν και πάλι υπολογίσιμοι.

1.4 Διαχρονικές αλλαγές του ρόλου των ηλικιωμένων στην Κυπριακή κοινωνία

Ο ρόλος και η κοινωνική θέση των ηλικιωμένων αλλάζει με την πάροδο των χρόνων. Η αλλαγές στην κυπριακή κοινωνία συμβάλλουν στην αλλαγή του ρόλου και της θέσης των ανθρώπων της τρίτης ηλικίας.

Αρχικά, η κυπριακή κοινωνία χαρακτηρίζεται ως μια αγροτική κοινωνία που μεγάλος αριθμός ατόμων ασχολείται με τα ζώα και την καλλιέργεια . Οι άνθρωποι ζούνε σε μικρούς οικισμούς με απλότητα . Επίσης, οι περισσότεροι κάτοικοι της κυπριακής κοινωνίας ήταν χαμηλού μορφωτικού επιπέδου (*Χανιώτης, 1999*).

Χαρακτηριστικό της κυπριακής κοινωνίας είναι η αλληλοβοήθεια και η αλληλεγγύη ανάμεσα στους ανθρώπους της ενώ ο θεσμός της οικογένειας κατείχε υψηλή θέση. Με βάση αυτό παρατηρήθηκε η δημιουργία πολλών οικογενειακών επιχειρήσεων. Μέσα σε αυτές τις επιχειρήσεις οι ηλικιωμένοι είχαν σημαντική θέση καθώς ακούγονταν και λαμβάνονταν σοβαρά η άποψη τους λόγω της αδιαμφισβήτητης πείρας τους (*Ράγκου, 1983*). Στο πρόσωπο των ηλικιωμένων ανθρώπων συγκεντρώνονταν όλα τα έθιμα, τα ήθη, οι αξίες και οι παραδόσεις της κυπριακής κοινωνίας. Επιπρόσθετα, ήταν υποχρέωση των νεότερων να φροντίζουν τους ηλικιωμένους μέχρι το τέλος της ζωής τους.

Το 1945 αυτή η υποχρέωση μετατρέπεται σε νόμο . Σύμφωνα, λοιπόν , με τον νόμο που εισήγαγαν οι Βρετανοί όποιος δεν φροντίζει τους ηλικιωμένους γονείς του διώκεται ποινικά. Ο νόμος αυτός ισχύει έως σήμερα στην Κύπρο (*Εθνική Επιτροπή Κύπρου για τα Γηρατειά 2014*) .

Παράλληλα, το ηλικιακό όριο πάνω από το οποίο θεωρείται κάποιος ότι εισέρχεται στην τρίτη ηλικία δεν ήταν πάντα το ίδιο στην κυπριακή κοινωνία. Αρχικά , ένας άνθρωπος που ήταν 60 ετών θεωρούνταν υπερβολικά μεγάλος . Αυτό συνέβαινε καθώς ήταν δύσκολες οι συνθήκες ζωής των ατόμων της κυπριακής κοινωνίας.

Έπειτα , με την ανάπτυξη της Κύπρου και την στροφή της κυπριακής οικονομίας στην ίδρυση βιομηχανιών το βιοτικό επίπεδο άλλαξε. Οι άνθρωποι μετακινήθηκαν προς τις πόλεις για αναζήτηση εργασίας και στα χωριά παρέμειναν οι ηλικιωμένοι. Τότε δημιουργήθηκε η ανάγκη της φροντίδας των ηλικιωμένων από το κράτος.

Αρχικά, δημιουργήθηκαν στα τέλη του 19^{ου} αιώνα τα πτωχοκομεία τα οποία δεν φαίνεται να βελτιώνουν ουσιαστικά τα προβλήματα των ηλικιωμένων. Μετά τη δεκαετία του 1960 έγινε πλέον φανερό ότι υπήρχε ουσιαστικό πρόβλημα και έπρεπε να περάσει η φροντίδα των ηλικιωμένων από την οικογένεια στο κράτος, Το 1974 η κατάσταση με την φροντίδα των ηλικιωμένων ατόμων δεν υλοποιήθηκε καθώς συνέβη η Τούρκικη εισβολή και πολλές οικογένειες διαλύθηκαν ή χωρίστηκαν.

Όλες αυτές οι αλλαγές που επήλθαν στην ζωή και την καθημερινότητα των ανθρώπων της κυπριακής κοινωνίας μετά την Τούρκικη εισβολή είχαν ως αποτέλεσμα να κλονιστεί σημαντικά η θέση των ηλικιωμένων ατόμων. Πολλοί εκτοπισμένοι ηλικιωμένοι λόγω της μειωμένης ικανότητας τους για προσαρμογή, αντιμετώπιζαν σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα επιπρόσθετα προς τα προβλήματα φροντίδας και επιβίωσης. Οι νέες στεγαστικές και άλλες συνθήκες που δημιουργήθηκαν μετά την Τουρκική εισβολή και γενικά ο αστικός τρόπος ζωής οδήγησαν σε διαφοροποιήσεις της δομής και λειτουργίας της οικογένειας η οποία παρουσιάζει συνεχώς και πιο έκδηλη αδυναμία να φέρει σε πέρας πολλές από τις παραδοσιακές της υποχρεώσεις. Κάτω από τις νέες αυτές συνθήκες και με την εισβολή του τεχνολογικού πολιτισμού και την καθημερινή έκρηξη γνώσεων η θέση και το κύρος των ηλικιωμένων έχουν κλονισθεί σημαντικά.. λοιπόν έρχεται στο προσκήνιο το γηροκομείο και το πληρωμένο άτομο για την φροντίδα των ηλικιωμένων. Οι πατροπαράδοτες τεχνικές και μέθοδοι τους σ' όλες τις τέχνες, αντικαθίστανται από τον πλήρη αυτοματισμό, τις οικογενειακές γιορτές και τη συντροφιά της παλιάς γειτονιάς διαδέχεται η μοναξιά, την οικογενειακή θαλπωρή και την προσωπική φροντίδα αντικαθιστά το ίδρυμα και ο πληρωμένος φροντιστή.

Τα επόμενα χρόνια το κράτος της Κύπρου στηρίζει έμπρακτα τους ηλικιωμένους ανθρώπους δίνοντας τους σύνταξη , κατ' οίκον φροντίδα ενώ ιδρύονται και ιδρύματα για τους ηλικιωμένους.

Ακόμη και σήμερα, υπάρχουν πολλές κυπριακές οικογένειες που θεωρούν ντροπή να βάζουν τους ηλικιωμένους ανθρώπους τους σε κάποιο ίδρυμα γιατί αδυνατούν να τους φροντίσουν. Στην σύγχρονη κυπριακή κοινωνία σε υψηλό επίπεδο βρίσκεται η φροντίδα των ηλικιωμένων από την ίδια την οικογένεια (*Εθνική Επιτροπή Κύπρου για τα Γηρατειά 2014*).

1.5 Προβλήματα και Ανάγκες των ηλικιωμένων

Οι ανάγκες των ηλικιωμένων είναι πολλές. Σίγουρα διαφοροποιούνται από άτομο σε άτομο. Δεν κατέχουν, όμως, μικρότερη σημασία από αυτές των νεότερων συνανθρώπων μας. Οι ανάγκες των ηλικιωμένων είναι εξίσου σημαντικό να ακουστούν, όπως και οι ανάγκες όλων. Ο Maslow μίλησε για μια πυραμίδα, όπου οι ανθρώπινες ανάγκες ιεραρχούνται από τις πιο βασικές και απαραίτητες μέχρι την κορυφή, όπου πιο σύνθετες ανάγκες ολοκληρώνουν την ανθρώπινη ύπαρξη. Η πυραμίδα του Maslow αναπτύσσεται ως εξής:

Στη βάση της βρίσκονται **οι βασικές πρωτογενείς ανάγκες**, που συνδέονται με την επιβίωση του ατόμου, όπως διατροφή, σεξουαλική ζωή και υγεία. Αυτές είναι οι φυσιολογικές ανάγκες, που ο άνθρωπος χρειάζεται να ικανοποιεί, για να μπορέσει να περάσει σε επόμενα επίπεδα ικανοποίησης.

Ακολουθεί **η ασφάλεια**, όπου ο Maslow υποστηρίζει ότι ο άνθρωπος έχει την ανάγκη να αισθάνεται ασφαλής έχοντας ένα σπίτι, μια δουλειά, ασφάλιση και σύνταξη.

Οι επόμενες ανάγκες είναι **οι ανάγκες της κοινωνικής αποδοχής**, της αγάπης και του ανήκειν. Ο άνθρωπος έχει την ανάγκη να έχει φίλους, να αισθάνεται αποδεκτός και να ανήκει σε μια ομάδα. Οι κοινωνικές ανάγκες του ατόμου «ανθίζουν», όταν έχουν καλυφθεί οι προηγούμενες περισσότερο ζωτικές ανάγκες.

Στη συνέχεια έρχονται **οι ανάγκες της αυτοεκτίμησης**. Σύμφωνα με αυτές, ο άνθρωπος έχει την ανάγκη να έχει τις δικές του απόψεις και πεποιθήσεις, να στηρίζεται και να πιστεύει στον εαυτό του και, έτσι, να βιώνει ικανοποίηση μέσα από τον σεβασμό του εαυτού, τη γνώση, την επιρροή, την ανεξαρτησία, την ελευθερία. Να είναι δηλαδή ο κύριος του εαυτού του και να τον ορίζει με πίστη, δύναμη και αυτοσεβασμό στον ίδιο και στους άλλους.

Τέλος, στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκονται **οι ανάγκες της αυτοπραγμάτωσης**, δηλαδή η αξιοποίηση των εσωτερικών ικανοτήτων, η δημιουργικότητα και η αίσθηση πληρότητας. Πρόκειται για την ανώτερη κατηγορία αναγκών και ουσιαστικά αναφέρεται στην ανάγκη του ατόμου να γίνει αυτό που ο ίδιος ονειρεύεται.

Ορισμένα από τα προβλήματα των ηλικιωμένων ατόμων είναι τα παρακάτω.

- ***Μοναξιά***

Οι ηλικιωμένοι συχνά μένουν μόνοι. Τα παιδιά τους έχουν κάνει την δική τους οικογένεια και τα βλέπουν ελάχιστα. Παράλληλα, μπορεί να έχουν χάσει τον/την σύντροφο τους και τους φίλους τους με αποτέλεσμα να τους δημιουργείται ένα συναισθηματικό κενό (Lum, 2005).

- ***Προβλήματα υγείας***

Όπως ήδη αναφέραμε οι ηλικιωμένοι είναι πιθανό να αντιμετωπίζουν μια σειρά από προβλήματα υγείας σχετιζόμενα τόσο με το σώμα όσο και με την ψυχή τους.

- ***Οικονομικά προβλήματα***

Ένα σημαντικό πρόβλημα είναι το οικονομικό. Αρκετά ηλικιωμένα άτομα επιβιώνουν μόνο με το μοναδικό τους εισόδημα όπου είναι η σύνταξη τους που χορηγείται από το Κράτος και άλλα άτομα από χρήματα που κατάφεραν να φύλαξαν κατά την πάροδο των χρόνων.

- ***Προβλήματα μη σεβασμού και εκτίμησης***

Υπάρχουν περιπτώσεις που η κοινωνία δεν σέβεται και δεν εκτιμάει την συμβολή αυτών των ατόμων . Αντιμετωπίζονται οι ηλικιωμένοι ως βάρος και δεν λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματά τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο - ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΥΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

2.1 Ορισμός του Κράτους Πρόνοιας στην Κύπρο

Το κράτος πρόνοιας είναι το θεσμικό πλαίσιο προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων σε τομείς όπως η υγεία, η εκπαίδευση και εν γένει παροχής κοινωνικών υπηρεσιών. Ένα κράτος πρόνοιας είναι μια έννοια της κυβέρνησης όπου το κράτος παίζει τον πρωταρχικό ρόλο στην προστασία και την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας των πολιτών της. Βασίζεται στις αρχές της ισότητας των ευκαιριών, τη δίκαιη διανομή του πλούτου και της δημόσιας ευθύνης για όσους αδυνατούν να κάνουν χρήση των ελάχιστων διατάξεων για μία καλή ζωή. Οι πολιτικές που αφορά μέτρα που λαμβάνονται για την ευημερία της κοινωνίας αποτελούν την κοινωνική πολιτική ενός κράτους. Με την έμφαση του κράτους πρόνοιας η κοινωνική προστασία κοινωνική πολιτική αναλαμβάνει περισσότερο από τους δημόσιους φορείς και αναφέρεται σε πολιτικές που σχετίζονται μεταξύ άλλων με την υγεία, την ασφάλιση και την πρόνοια των πολιτών (*Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων Κύπρου*).

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1940 μέχρι την ημέρα της Ανεξαρτησίας της Κυπριακής Δημοκρατίας η δημιουργία της Κοινωνικής Υπηρεσίας είχε ως βασικό στόχο την παροχή υπηρεσιών σε άπορες οικογένειες, παιδιά, ηλικιωμένους, παραβάτες και γενικά σε ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας όπως είναι γνωστές σήμερα δημιουργήθηκαν το 1952 με κύριο στόχο την περίθαλψη και φροντίδα των ευάλωτων ομάδων.

Κατά την περίοδο 1962 – 1972, οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας έδωσαν μεγαλύτερη σημασία στη δημιουργία προγραμμάτων για κάλυψη των αναγκών των παιδιών προσχολικής ηλικίας και των ηλικιωμένων, ενώ το πρόγραμμα Κοινοτικής Εργασίας και Υπηρεσιών Νεολαίας εισήχθη το 1968, με στόχο να βοηθήσει στην καλύτερη οργάνωση των Κοινοτήτων και των Εθελοντικών Οργανώσεων, ώστε να μπορέσουν να συμβάλουν στην κοινωνική ανάπτυξη.

Σήμερα , υπάρχουν στην Κύπρο Γηροκομεία , Κέντρα Ευημερίας, Ιδρύματα για ανάπηρους και ηλικιωμένους, στέγες για νέους, παιδικοί σταθμοί .

Βέβαια στα πλαίσια του Κράτους Πρόνοιας υπάρχουν και διάφορα βοηθήματα οικονομικού χαρακτήρα που δίνονται στους πολίτες που πληρούν τις προϋποθέσεις.

2.2 Παροχές του Κράτους Πρόνοιας στους ηλικιωμένους

Το Κράτος Πρόνοιας της Κύπρο προσφέρει στον ηλικιωμένο πληθυσμό της μια σειρά από υπηρεσίες. Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας είναι αρμόδιες για την προώθηση και εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής στο τομέα της κοινωνικής ευημερίας.

Το Υπουργείο Υγείας το 1972- 1974 αρχίζει να προσφέρει υπηρεσίες σε ηλικιωμένα άτομα αλλά παράλληλα πολύ σημαντική είναι η συμβολή του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων υιοθετώντας και εφαρμόζοντας μια σειρά μέτρων όπως:

α) παροχή συντάξεως γήρατος, χηρείας και ανικανότητας, η παροχή κοινωνικής σύνταξης και παροχή δημόσιου βοηθήματος

β) παροχή κατ' οίκον φροντίδας σε δικαιούχους δημόσιου βοηθήματος, ανάλογα με τις ανάγκες τους

γ) παροχή ιδρυματικής φροντίδας σε άτομα των οποίων οι ανάγκες δεν μπορούν να ικανοποιηθούν από την οικογένεια τους αλλά ούτε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες που προσφέρονται στο περιβάλλον όπου ζουν για να αποφευχθεί η ιδρυματοποίησή τους για όσο το δυνατό περισσότερο χρόνο

δ) προγράμματα διημερεύουσας φροντίδας σε ορισμένες κρατικές Στέγες Ηλικιωμένων Αναπήρων.

Ειδικότερα όσον αφορά στην ιδρυματική φροντίδα των ηλικιωμένων, σήμερα στην Κύπρο λειτουργού 7 κρατικές Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων Παγκύπρια σε διάφορες περιοχές της Κύπρου που στεγάζουν περίπου 266 άτομα, ενώ άλλα 2462 άτομα είναι τοποθετημένα με έξοδα του τμήματος Υπηρεσιών Φροντίδας σε 142 μη

κρατικές Στέγες Ηλικιωμένων. Παράλληλα 2826 άτομα τυγχάνουν φροντίδας από φροντιστές με αμοιβή και 295 άτομα εξυπηρετούνται από την Κρατική κατ' οικον Υπηρεσία (*Εθνική Επιτροπή Κύπρου για τα Γηρατειά 2014*).

Ο Τομέας Δημόσιων Βοηθημάτων, Ηλικιωμένων και Αναπήρων έχει στόχο τη διασφάλιση του δικαιώματος αξιοπρεπούς διαβίωσης σε κάθε άτομο που διαμένει νόμιμα στη Δημοκρατία και δεν έχει τους αναγκαίους πόρους για την κάλυψη των βασικών και ειδικών του αναγκών όπως αυτές καθορίζονται από το Νόμο. Μέσο αυτού του Τομέα παρέχονται επιδόματα και υπηρεσίες σε είδος σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού όπως ηλικιωμένοι, άτομα με αναπηρίες, ασθενείς, μονογονεϊκές οικογένειες, άτομα που αιτούνται πολιτικό άσυλο κ.ά. Την ενθάρρυνση και ενδυνάμωση των δεσμών των ηλικιωμένων και ατόμων με αναπηρίες με την οικογένειά τους και την κοινότητα και την ενεργοποίηση και απεξάρτηση ατόμων από το δημόσιο βοήθημα και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Επιπρόσθετα, οι ηλικιωμένοι έχουν την δυνατότητα να έχουν κατ' οίκον περίθαλψη σε περιπτώσεις που είναι αδύνατη η μετακίνησή τους. Στην Κύπρο υπάρχουν Στέγες ηλικιωμένων με σκοπό την περίθαλψη και φροντίδα των ατόμων της τρίτης ηλικίας. Το Κράτος Πρόνοιας της Κύπρου προκειμένου να προλάβει την εισαγωγή των ηλικιωμένων σε ίδρυμα τους παρέχει υπηρεσίες φροντίδας στο σπίτι. Μια από αυτές είναι και το Σχέδιο Ενίσχυσης Οικογενειών. Παράλληλα, προσφέρονται στους ηλικιωμένους αλλά δύο προγράμματα, το Σχέδιο Ενίσχυσης για Βελτίωση της Στέγης που ζει και το Βοήθημα για Διακοπές (*Υπηρεσίες Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων Κύπρου*).

Δημόσιο Βοήθημα της Κύπρου

Για την αποφυγή της ιδρυματοποίησης των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρίες, δίνεται έμφαση στην παροχή διευκολύνσεων και υποστηρικτικών υπηρεσιών για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους στο δικό τους κοινωνικό περιβάλλον.

Διημερεύουσα Φροντίδα είναι ένα πρόγραμμα του Κράτος Πρόνοιας όπου αυτό δίνει την ευκαιρία στα ηλικιωμένα ή ανάπηρα άτομα να εξυπηρετούνται από τις Στέγες Ηλικιωμένων ή τα Κέντρα Ενηλίκων κατά τη διάρκεια της ημέρας. Επίσης, α Κέντρα Ενηλίκων τα οποία λειτουργούν από τα Συμβούλια Κοινωνικής Ευημερίας επιχορηγούνται μέσω του Σχεδίου Κρατικών Χορηγιών και παρέχουν σε ηλικιωμένα και ανάπηρα άτομα διάφορες υπηρεσίες κατά τη διάρκεια της ημέρας, όπως φαγητό, πλύσιμο ρούχων, απασχόληση, ψυχαγωγία, κ.ά.

Η Ιδρυματική Φροντίδα παρέχεται σε άτομα που χρειάζονται συνεχή φροντίδα και των οποίων οι ανάγκες δεν μπορούν να ικανοποιηθούν από την οικογένειά τους, αλλά ούτε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες που προσφέρονται στο περιβάλλον στο οποίο ζουν. Με βάση σχετική Νομοθεσία, οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας εγγράφουν και επιθεωρούν τις ιδιωτικές και κοινοτικές Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων, καθώς και τους κατ' οίκον φροντιστές, με σκοπό τη διασφάλιση καλού επιπέδου υπηρεσιών. Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας παρέχουν ιδρυματική φροντίδα σε κρατικές Στέγες. Παραχωρούν επίσης τροφεία σε εγκεκριμένες κοινοτικές και ιδιωτικές Στέγες καθώς και σε σπίτια εγκεκριμένων φροντιστών.

Το Σχέδιο Ενίσχυσης Οικογενειών

Για να μην μπούνε οι ηλικιωμένοι σε κάποιο ίδρυμα δίνεται από το κράτος μια στήριξη ώστε να μπορέσει το οικογενειακό περιβάλλον να φροντίσει το άτομο του. Αυτή η ενίσχυση αφορά κυρίως εξοπλισμό και κάλυψη φαρμάκων.

Το Σχέδιο Ενίσχυσης για βελτίωση της Στέγης του ηλικιωμένου ατόμου

Ουσιαστικά δίνεται μια οικονομική βοήθεια να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης του ατόμου της τρίτης ηλικίας με σκοπό να αποφευχθεί η φιλοξενία του από κάποιο ίδρυμα.

Κατ' οίκον φροντίδα

Άνθρωποι που είναι καλά εκπαιδευμένοι επισκέπτονται τα άτομα που έχουν ανάγκη φροντίδας στο σπίτι. Συγκεκριμένα, η κατ' οίκον φροντίδα προσφέρει καθαριότητα του σπιτιού, καθαριότητα του ατόμου, συνοδεία στο νοσοκομείο και βοήθεια σε εργασίες όπως εξωτερικές δουλειές.

Στέγες ηλικιωμένων

Με σκοπό να μην υποφέρει κανένας ηλικιωμένος και να ζει αξιοπρεπώς όπου υπάρχει ανάγκη οι ηλικιωμένοι φιλοξενούνται από τις Στέγες. Αν κάποιος επιθυμεί να επιστρέψει στο σπίτι του μετά την φιλοξενία στις Στέγες αυτό μπορεί να συμβεί.

Σχέδιο Αυτοεργοδότησης των Ηλικιωμένων

Με σκοπό να μην νιώθουν μελαγχολία και παθητικότητα οι ηλικιωμένοι το κράτος τους προσφέρει ένα ποσό έτσι ώστε να συνεχίσουν να είναι ενεργοί. Στόχος είναι να βελτιωθούν οι συνθήκες και η ποιότητα ζωής των ατόμων της τρίτης ηλικίας. Αυτό το ποσό που τους παρέχεται μπορούν να το αξιοποιήσουν για εξοπλισμό διαφόρων τομέων όπως την γεωργία, την κτηνοτροφία, τις κατασκευές, τα λογοτεχνικά είδη. Η χρήση του ποσού γίνεται αποκλειστικά για τους παραπάνω σκοπούς.

2.3 Βοηθήματα που προσφέρουν οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας στους ηλικιωμένους που φιλοξενούνται σε Ιδιωτικές Στέγες Ηλικιωμένων

Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας υπάγονται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας είναι αρμόδιες, σύμφωνα με την νομοθεσία, για την έγκριση, επιθεώρηση και τερματισμό της λειτουργίας προγραμμάτων κοινωνικής φροντίδας. Οι επιθεωρήσεις αποσκοπούν στη διασφάλιση κατώτατων επιπέδων λειτουργίας, μεταξύ άλλων, στους τομείς των προσόντων του προσωπικού, της καταλληλότητας των υποστατικών, του ελέγχου της υγείας και ασφάλειας των ατόμων που λαμβάνουν φροντίδα, κ.α.

Οι Υπηρεσίες Για την αποφυγή της ιδρυματοποίησης των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρίες, δίνεται έμφαση στην παροχή διευκολύνσεων και υποστηρικτικών υπηρεσιών για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους στο δικό τους κοινωνικό περιβάλλον. Τέτοιες υπηρεσίες είναι οι ακόλουθες:

Διημερεύουσα Φροντίδα

Το πρόγραμμα αυτό δίνει την ευκαιρία στα ηλικιωμένα ή ανάπηρα άτομα να εξυπηρετούνται από τις Στέγες Ηλικιωμένων ή τα Κέντρα Ενηλίκων κατά τη διάρκεια της ημέρας. Τα Κέντρα Ενηλίκων τα οποία λειτουργούν από τα Συμβούλια Κοινωνικής Ευημερίας επιχορηγούνται μέσω του Σχεδίου Κρατικών Χορηγιών και παρέχουν σε ηλικιωμένα και ανάπηρα άτομα διάφορες υπηρεσίες κατά τη διάρκεια της ημέρας, όπως φαγητό, πλύσιμο ρούχων, απασχόληση, ψυχαγωγία, κ.ά.

Ιδρυματική Φροντίδα

Η ιδρυματική φροντίδα παρέχεται σε άτομα που χρειάζονται συνεχή φροντίδα και των οποίων οι ανάγκες δεν μπορούν να ικανοποιηθούν από την οικογένειά τους, αλλά ούτε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες που προσφέρονται στο περιβάλλον στο οποίο ζουν. Με βάση σχετική Νομοθεσία, οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας εγγράφουν και επιθεωρούν τις ιδιωτικές και κοινοτικές Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων, καθώς και τους κατ' οίκον φροντιστές, με σκοπό τη διασφάλιση καλού επιπέδου υπηρεσιών. Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας παρέχουν ιδρυματική φροντίδα σε κρατικές Στέγες. Παραχωρούν επίσης τροφεία σε εγκεκριμένες κοινοτικές και ιδιωτικές Στέγες καθώς και σε σπίτια εγκεκριμένων φροντιστών. Το ύψος των τροφείων για το 2009 κυμαίνεται από € 623.02 μέχρι € 743.82, ανάλογα με τις ανάγκες και την κατάσταση του επιχορηγούμενου (*Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας Κύπρου*).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο - ΣΤΕΓΕΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

3.1 Ορισμός των Στεγών ηλικιωμένων και αναπήρων

Για τη Λειτουργία Στέγης για Ηλικιωμένους και Αναπήρους στην Κυπριακή Δημοκρατία νομικά ή φυσικά πρόσωπα πρέπει να εξασφαλίσουν Πιστοποιητικό Εγγραφής από τον Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Ο όρος «Στέγη για Ηλικιωμένους και Αναπήρους» σημαίνει οποιοδήποτε υποστατικό στο οποίο παρέχεται διαμονή σε περισσότερα από πέντε άτομα άνω των δεκαοκτώ χρόνων, τα οποία λόγω αναπηρίας ή προχωρημένης ηλικίας ή οποιωνδήποτε άλλων λόγων ή συνθηκών, έχουν ανάγκη περίθαλψης και μέριμνας και περιλαμβάνει οτιδήποτε έχει σχέση με το υποστατικό αυτό ή με άλλο υποστατικό ή χώρο που χρησιμοποιείται για το σκοπό αυτό.

Ειδικότερα όσον αφορά στην ιδρυματική φροντίδα των ηλικιωμένων, σήμερα στην Κύπρο λειτουργού 7 κρατικές Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων Παγκύπρια σε διάφορες περιοχές της Κύπρου που στεγάζουν περίπου 266 άτομα, ενώ άλλα 2462 άτομα είναι τοποθετημένα με έξοδα του Τμήματος Υπηρεσιών Φροντίδας σε 142 μη κρατικές Στέγες Ηλικιωμένων. Τα άτομα αυτά τα έξοδα τους καλύπτονται είτε από το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα που τους παρέχεται από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, από τις συντάξεις τους είτε από τα άτομα από το οικογενειακό τους περιβάλλον. Παράλληλα 2826 άτομα τυγχάνουν κατ' οικον φροντίδα από φροντιστές με αμοιβή και 295 άτομα εξυπηρετούνται από την Κρατική κατ' οικον Υπηρεσία (*Εθνική Επιτροπή Κύπρου για τα Γηρατειά 2014*).

Σε κάθε Στέγη Ηλικιωμένων και Αναπήρων για την σωστή λειτουργία του χρειάζεται ένα βασικό προσωπικό για την σωστή περίθαλψη των ατόμων που διαμένουν σε αυτά. Ο Περί Στεγών Για Ηλικιωμένους Αναπήρους Νόμος αναφέρει ότι μια στέγη πρέπει να εργάζεται ο Φροντιστής όπου αναλαμβάνει την ανάγκη περίθαλψης και μέριμνας των ηλικιωμένων ατόμων, καθαριστής όπου αναλαμβάνει την καθαριότητα του κτηρίου, νοσηλευτής, φυσιοθεραπευτής, ιατρός, Κοινωνικός Λειτουργός και Ψυχολόγος (*Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας 2018*).

Βασικές προϋποθέσεις ένταξης κάποιου ατόμου σε μια Στέγη είναι να το επιθυμεί ο ίδιος ή να μην υπάρχει κάποιο άλλο άτομο να το φροντίσει .

3.2 Παροχές που προσφέρουν στους ηλικιωμένους

Με βάση την νομοθεσία οι Στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων υποχρεούνται να παρέχουν στους ανθρώπους που φιλοξενούν τα ακόλουθα

- Φροντίδα και προσοχή
- Διατροφή
- Υγιεινή
- Ιατρική περίθαλψη
- Ψυχολογική στήριξη
- Διασκέδαση και ψυχαγωγία
- Όμορφες συνθήκες διαβίωσης
- Καθαροί χώροι
- Ελευθερία άσκησης των θρησκευτικών αναγκών
- Ελευθερία άποψης
- Αγάπη, σεβασμό και υποστήριξη

Φροντίδα και προσοχή

Το προσωπικό των Στεγών οφείλει να φροντίζει και να προσέχει τους ηλικιωμένους. Να είναι δίπλα τους σε κάθε ανάγκη που θα παρουσιαστεί . Παράλληλα, οφείλουν να φροντίζουν να περνάνε όμορφα την καθημερινότητα τους οι φιλοξενούμενοι.

Διατροφή

Οι Στέγες οφείλουν να καλύπτουν την σίτιση των ηλικιωμένων. Πρέπει να τρέφονται υγιεινά και ικανοποιητικά . Φυσικά πρέπει να ληφθούν υπόψη σοβαρά οι διάφορες αλλεργίες ή τυχόν προτιμήσεις των φιλοξενούμενων.

Υγιεινή

Οι ηλικιωμένοι θα πρέπει να είναι καθαροί και λουσμένοι. Θα πρέπει να φοράνε καθαρά ρούχα και να έχουν μια ευπρεπής εικόνα. Σε περίπτωση που φοράνε πάνες , θα πρέπει να αλλάζονται συχνά για να μην υπάρχουν άσχημες οσμές.

Ιατρική Περίθαλψη

Θα πρέπει να φροντίζεται η οποιαδήποτε ιατρική ανάγκη χρειαστεί. Επίσης , θα πρέπει να δίνονται τα φάρμακα στους ηλικιωμένους στις σωστές αναλογίες τις σωστές ώρες. Σε περίπτωση που χρειαστεί να μεταφερθεί κάποιος από τους ηλικιωμένους στο νοσοκομείο οφείλουν να τον συνοδεύσουν (*Ζαϊμάκης, 2002*).

Ψυχολογική στήριξη

Οι Στέγες οφείλουν να παρέχουν πλήρη ψυχολογική στήριξη σε κάθε ηλικιωμένο. Συχνά υπάρχουν διάφορες σκέψεις που κάνουν οι ηλικιωμένοι μετά την μετακόμιση τους σε κάποια Στέγη. Όλα αυτά θα πρέπει να συζητηθούν και να λυθούν ώστε να μην υπάρξουν σημάδια κατάθλιψης.

Όμορφες συνθήκες διαβίωσης- καθαροί χώροι

Οι χώροι που φιλοξενούν τους ηλικιωμένους οφείλουν να είναι καθαροί και όμορφα διακοσμημένοι. Θα πρέπει να δημιουργείται μια όμορφη αίσθηση σε καθένα που ζει και κινείται σε αυτούς τους χώρους.

Ελευθερία άσκησης των θρησκευτικών αναγκών

Κάθε φιλοξενούμενος έχει την ελευθερία να ασκεί τα θρησκευτικά του καθήκοντα ανεξάρτητα σε ποια θρησκεία τάσσεται .

Ελευθερία άποψης

Θα πρέπει να δίνεται η δυνατότητα σε κάθε άτομο που ζει στις στέγες να έχει την δική του προσωπική άποψη πάνω σε οποιοδήποτε θέμα και να έχει την ελευθερία να την εκφέρει.

Αγάπη, σεβασμός και υποστήριξη

Η αγάπη , ο σεβασμός, η κατανόηση και η υποστήριξη είναι βασικά στοιχεία που θα πρέπει να έχουν οι φροντιστές στις Στέγες. Οφείλουν να στηρίζουν, να κατανοούν , να σέβονται και να αγαπούν τους ανθρώπους που φροντίζουν.

Ψυχοκοινωνική στήριξη που προσφέρουν στους ηλικιωμένους.

Τα ηλικιωμένα άτομα συχνά πιστεύουν πως έχει τελειώσει η ζωή τους και δεν είναι πια ενεργοί και χρήσιμοι. Όλες αυτές οι σκέψεις τους οδηγούν σε σημάδια κατάθλιψης. Οι στέγες των ηλικιωμένων οφείλουν να έχουν το απαραίτητο και εξειδικευμένο προσωπικό έτσι ώστε να μπορέσουν να στηρίξουν ψυχολογικά τους ανθρώπους που φιλοξενούν.

Αρχικά πρέπει να πιστέψουν οι ηλικιωμένοι ξανά στον εαυτό τους και να μην παραιτηθούν από την ζωή. Πρέπει να βρίσκονται πάντα σε ενεργή δράση και να μην είναι καθηλωμένη μπροστά σε μια τηλεόραση. Οι στέγες ηλικιωμένων είναι υπεύθυνες να δημιουργήσουν δραστηριότητες και συνθήκες έτσι ώστε οι ηλικιωμένοι να νιώθουν όμορφα και ευδιάθετα (*Μπαλογιάννης, 2007*).

Επισκέψεις σε θέατρα και διάφορες εκδηλώσεις , διοργάνωση διάφορων εκδηλώσεων εντός των Στεγών , μουσικές βραδιές, λογοτεχνικές προσεγγίσεις , επαφή με σπουδαία πρόσωπα , ημερίδες, συζητήσεις, χορούς και σωματική άσκηση είναι κάποιες από τις δραστηριότητες που μπορούν να δημιουργηθούν από τις Στέγες.

Επιπρόσθετα, τα άτομα της τρίτης ηλικίας δεν πρέπει να νιώθουν άσχημα για την γερασμένη εικόνα τους και να μην κάνουν σκέψεις ότι έρχεται το τέλος της ζωής τους (*Ζαϊμάκης, 2002*).

Οι ηλικιωμένοι συχνά, αντιμετωπίζουν προβλήματα σχετικά με την συνταξιοδότηση τους. Θεωρούν ότι αυτό τους καθιστά αυτόματα ανίκανους και άχρηστους πια αφού δεν θα εργάζονται και δεν θα προσφέρουν.

Σημαντικό είναι να συζητηθεί με τον κάθε ηλικιωμένο πως δεν τον πέταξε η οικογένεια του σε ένα ίδρυμα χωρίς να ενδιαφέρεται για αυτόν. Πρέπει να γίνει κατανοητό πως η φιλοξενία σε ένα τέτοιο ίδρυμα γίνεται με αποκλειστικό σκοπό την ολοκληρωμένη

φροντίδα και περίθαλψη του. Η οικογένεια θα συνεχίσει να βρίσκεται στο πλευρό του ανθρώπου της ακόμα και αν φιλοξενείται σε μια στέγη (*Ζαϊμάκης, 2002*).

3.3 Παράγοντες που επηρεάζουν την σωστή λειτουργία των Στεγών

Από το 1991 μέχρι το 2011 υπήρξε τροποποίηση στο Νόμο περί Στεγών για Ηλικιωμένους και Αναπήρους. Ο Νόμος αυτός τροποποιήθηκε για την σωστή λειτουργία κάθε Στέγης Κρατικής και Ιδιωτικής. Σημαντικό είναι να λειτουργούν ορθά οι Στέγες ηλικιωμένων. Υπάρχουν όμως και εκείνοι οι παράγοντες που επηρεάζουν την σωστή λειτουργία τους (*Παγκύπριος Δικηγορικός Σύλλογος 2011*).

Αρχικά, με την μείωση των συντάξεων και των μισθών πολλές οικογένειες αδυνατούν να καλύψουν τα έξοδα των ηλικιωμένων ανθρώπων τους που φιλοξενούνται σε κάποια Στέγη. Σε αυτές τις περιπτώσεις το Κράτος Πρόνοιας είναι υποχρεωμένο να καλύψει τις δαπάνες αυτές ώστε να παρέχουν στα ηλικιωμένα άτομα βοηθήματα για την εξασφάλιση της καλύτερης ποιότητας ζωής τους.

Επίσης, οι φιλοξενούμενοι σε κάποια Στέγη δεν έχουν προσωπικό χώρο καθώς κατά πλειοψηφία οι χώροι είναι κοινοί για όλους όσους μένουν εκεί. Αυτό το γεγονός είναι δυνατό να φέρει συγκρούσεις, διαφωνίες και καβγάδες μεταξύ των ατόμων της τρίτης ηλικίας (*Μπαλογιάννης, 2007*).

ΜΕΡΟΣ 2^ο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 ΣΚΟΠΟΣ

Με βάση την βιβλιογραφική ανασκόπηση που πραγματοποιήθηκε καταδεικνύεται η ανάγκη για περαιτέρω ερευνητική μελέτη για τις ανάγκες και τα προβλήματα των ηλικιωμένων, ιδίως για τους ηλικιωμένους που φιλοξενούνται σε Στέγες Ηλικιωμένων. Η έρευνα που ακολούθησε πραγματοποιήθηκε στην Κύπρο στη επαρχία Λεμεσού με σκοπό την ενημέρωση για την ζωή και την καθημερινότητα των ηλικιωμένων ατόμων που φιλοξενούνται σε Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων. Τι παρέχουν στα ηλικιωμένα άτομα, τα συγγενικά πρόσωπα αν τους βοηθούν και πως το Κράτος Πρόνοιας αντιμετωπίζει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ηλικιωμένα άτομα και οι Στέγες Ηλικιωμένων που τους φιλοξενούν.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση των προβλημάτων αλλά και των αναγκών όσο για τους ηλικιωμένους που φιλοξενούνται στις Στέγες Ηλικιωμένων όσο για τους επαγγελματίες που εργάζονται σε αυτές, ενώ ακόμα, επιδιώκεται να εξεταστεί το Κράτος Πρόνοιας της Κύπρου, ποιες είναι οι παροχές προς τους ηλικιωμένους και πως βοηθάει τις Στέγες Ηλικιωμένων που φιλοξενούν άτομα σύμφωνα με τις απόψεις των Ιδιοκτητών των Στεγών που εργάζονται σε αυτές.

4.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν από το σκοπό εκπόνησης της παρούσας έρευνας είναι τρία. Αρχικά μέσω της έρευνας καταβάλλεται προσπάθεια να μελετηθεί « η καταλληλότητα των Στεγών για την φιλοξενία των ηλικιωμένων ατόμων ».

Το δεύτερο ερευνητικό ερωτήματα αφορά την « καθημερινότητα των ηλικιωμένων ατόμων» και «τους λόγους για τους οποίους τα ηλικιωμένα άτομα φιλοξενούνται σε Στέγες». Κρίθηκε ιδιαίτερα ενδιαφέρον να μελετηθεί αυτό το κομμάτι καθώς είναι ένα πολυδιάστατο θέμα που παρουσιάζει μεγάλα ερωτήματα την ποιότητα ζωής των ηλικιωμένων καθώς και πως αντιμετωπίζονται αυτά τα προβλήματα από το Κράτος Πρόνοιας.

Τέλος, επιδιώκεται να ερευνηθεί « η επαγγελματική ικανοποίηση των εργαζομένων των Στεγών" μέσα από τις απόψεις των Ιδιοκτητών των Στεγών. Για την απάντηση αυτού του ερωτήματος πραγματοποιούνται ερωτήσεις σχετικές με την ειδικότητα του κάθε επαγγελματία, τα προνόμια που προσφέρουν στους επαγγελματίες ώστε να προσφέρουν τα μέγιστα και γενικότερα, ερωτήσεις σχετικές με την πληρότητα και τον τρόπο λειτουργίας τους στις Στέγες.

4.3 ΕΙΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την συλλογή πληροφοριών είναι η ποιοτική έρευνα για την καταγραφή των δεδομένων των Ιδιοκτητών των Στεγών, η οποία επιτρέπει την εις βάθος ανάλυση τους. Η μέθοδος αυτή δίνει την δυνατότητα ανοιχτής και άμεσης επικοινωνίας με τους Ιδιοκτήτες και επιτρέπει την άντληση πλουσίων πληροφοριών για το υπό εξέταση θέμα απαντώντας στο «πως;» και το «γιατί;». Επιλέχθηκε αυτή η μέθοδος καθώς βασικό πλεονέκτημα αυτού του είδους έρευνας είναι η ημιδομημένη συνέντευξη που χαρακτηρίζει την ερευνητική διαδικασία. Αποτελεί την καταλληλότερη μεθοδολογική επιλογή για να διερευνηθούν σε βάθος οι στάσεις, καθώς και οι αντιλήψεις των Ιδιοκτητών.

4.4 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Ως τρόπος συλλογής πληροφοριών επιλέχθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη. Οι ενότητες της συνέντευξης χωρίζονται σε τρεις και ταυτίζονται με τα ερευνητικά ερωτήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω. Αυτός ο τρόπος επιλέχθηκε λόγω της ευελιξίας που των χαρακτηρίζει, διότι δίνει τη δυνατότητα προσαρμογής της διαδικασίας μέσω των διευκρινιστικών ερωτήσεων. Συντάχθηκε ένας οδηγός της συνέντευξης με συγκεκριμένους άξονες ερωτήσεων (βλ. Πίνακα 1) ο οποίος και αποτέλεσε το βασικό εργαλείο της συνέντευξης με ερωτήσεις ανοικτού τύπου, αλλά και πιο συγκεκριμένα ερωτήσεις γνώμης, που στοχεύουν στη διερεύνηση των στάσεων και των αντιλήψεων των ερωτώμενων για τα θέματα που εξετάζονται στην έρευνα αυτή.

Οι συνεντεύξεις έγιναν με τη βοήθεια ερωτηματολογίων που στάλθηκαν ηλεκτρονικά σε κάθε Ιδιοκτήτη Στεγών. Δεν κατέστη εφικτό να πραγματοποιήσω τις συνεντεύξεις με πρόσωπο με τους Ιδιοκτήτες επειδή η παρουσία άλλων ατόμων στις Στέγες Ηλικιωμένων απαγορευόταν λόγω της Πανδημίας.

Η ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις έγιναν ηλεκτρονικά με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e mail), ενώ η κατηγοριοποίηση των απόψεων τους έγινε με τη χρήση του προγράμματος Microsoft Word, σύμφωνα με τις απαντήσεις που καταγράφηκαν. Κατά την ανάλυση των δεδομένων προστέθηκαν τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τις απαντήσεις των Ιδιοκτητών των Στεγών.

4.5 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΕΙΓΜΑ

Το δείγμα της έρευνας συλλέχθηκε τυχαία από το σύνολο των εγκεκριμένων Ιδιωτικών Στεγών της Επαρχίας Λεμεσού. Συνολικά, στην επαρχία Λεμεσού λειτουργούν από το Υπουργείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων 33 εγκεκριμένες Στέγες Ηλικιωμένων και αναπήρων. Στην Επαρχία Λεμεσού με βάση τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας λειτουργούν 33 Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων όπου από αυτές οι 8 είναι Κρατικές και οι 25 Ιδιωτικές. Απευθύνθηκα στους ιδιοκτήτες τριών (3) Στεγών Ηλικιωμένων, οι οποίοι δέχθηκαν να συμμετάσχουν στην διαδικασία αυτή, απατώντας στα ερωτήματα. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν ηλεκτρονικά (μέσω e mail).

4.6 ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο τόπος διεξαγωγής της παρούσας έρευνας είναι η Επαρχία Λεμεσού. Συγκεκριμένα σε τρεις Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων που βρίσκονται στην Λεμεσό.

Η έρευνα διήρκησε περίπου 4 μήνες (Οκτώβριος 2020 – Ιανουάριος 2020) ενώ η διαδικασία των συνεντεύξεων (επικοινωνία – αποστολή ερωτηματολογίου – λήψη συνεντεύξεων και επεξεργασία δεδομένων) πραγματοποιήθηκε σε 1 μήνα (Δεκέμβριος – Ιανουάριος).

4.7 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κατά την περίοδο διεξαγωγής της παρούσας μελέτης λόγω της κατάστασης που επικρατεί εδώ και αρκετούς μήνες παγκοσμίως με την Πανδημία και στην Κύπρο παρουσιάστηκαν αρκετές δυσκολίες. Για παράδειγμα είχε απαγορευτεί η είσοδος σε Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων το διάστημα εκείνο, και έτσι η συνέντευξη στους Ιδιοκτήτες αλλά και με τα ηλικιωμένα άτομα δια ζώσης δεν ήταν εφικτή. Έτσι η έρευνα αναγκαστικά έγινε εξ αποστάσεως με την αποστολή των ερωτήσεων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και σε αυτές απάντησαν μόνο οι Ιδιοκτήτες των Στεγών.

Επίσης το δείγμα είναι περιορισμένο (μικρής κλίμακας) καθώς η έρευνα μπορούσε να διεξαχθεί μόνο από Ιδιωτικές Στέγες.

Προσέγγισα και τις 25 Ιδιωτικές Στέγες από τη Επαρχία Λεμεσού, αλλά μόνο οι τρεις προθυμοποιήθηκαν να συμμετέχουν στην έρευνα μου είτε για λόγους ότι δεν είχαν ελεύθερο χρόνο να απαντήσουν στα ερωτήματα μου, είτε ότι υπήρχαν κρούσματα στις Στέγες τους και δεν μπορούσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 ΣΤΕΓΕΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΩΝ

A) Τα ηλικιωμένα άτομα που διαμένουν σε Στέγες Κριτήρια εισαγωγής των ηλικιωμένων ατόμων στις Στέγες

Σύμφωνα με τους Ιδιοκτήτες των Στεγών με τους οποίους πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις, ως βασική μονάδα φροντίδας ηλικιωμένων είναι οι Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων όπως ορίζει και ο σχετικός Νόμος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αρκετοί Ιδιοκτήτες ανέφεραν πως στις δομές όπου εργάζονται δέχονται γενικά όλα τα άτομα, είτε αυτά έχουν προβλήματα σωματικής είτε ψυχικής υγείας, λόγω χάρη η δεύτερη απάντηση που λήφθηκε ήταν:

« Δεν υπάρχουν κριτήρια για να αποδεχτούμε κάποιον στην Στέγη μας. Ως συνήθως πρέπει να επιθυμούν να εισαχθούν κοντά μας. Δεχόμαστε άτομα τα οποία χρειάζονται 24ώρη ιατρική και παραϊατρική φροντίδα» (Ι.Σ 2),

ενώ άλλος ερωτώμενος είπε:

« Δεν έχουμε κάποια κριτήρια στα άτομα που φιλοξενούμε εκτός αν τα άτομα έχουν σοβαρά ψυχιατρικά νοσήματα» (Ι.Σ 1).

Τέλος, ένας ερωτώμενος ανέφερε πως ότι στο χώρο εργασίας τους εξυπηρετούν όλες τις ηλικιακές κατηγορίες και ομάδες ατόμων.

***Β) Πως καλύπτονται οι ανάγκες των ηλικιωμένων
Παροχές προς τους ηλικιωμένους***

Στο ερώτημα σχετικά με το τι προσφέρουν στα ηλικιωμένα άτομα που φιλοξενούνται στις Στέγες οι Ιδιοκτήτες συλλέχθηκαν όμοιες απαντήσεις. Σύμφωνα με ένα Ιδιοκτήτη:

« Η Στέγη μου προσφέρει την διαμονή τους, την διατροφή τους, φυσιοθεραπεία και εκδρομές. Επίσης κάθε μήνα φέρνουμε στην Στέγη Ιερέα της εκκλησίας για να τους κάνει εκκλησιασμό» (Ι.Σ 1).

Ενώ ένας άλλος Ιδιοκτήτης ανέφερε

« Προσφέρουμε ότι χρειάζεται ένα ηλικιωμένο άτομο όπως, υγιεινή διατροφή, ιατρική παρακολούθηση, φαρμακευτική αγωγή, φυσική κατάσταση, ατομική υγιεινή, φροντίδα και περιποίηση, ψυχαγωγία, δημιουργική απασχόληση, κοινωνική ενσωμάτωση, ψυχολογική υποστήριξη και ευημερία και μακροζωία » (Ι.Σ 2).

Στην πλειοψηφία τους, οι Ιδιοκτήτες των Στεγών δήλωσαν γενικά ότι στις δομές τους θέλουν οι εξυπηρετούμενοι τους να νιώθουν σαν το σπίτι τους έτσι τους προσφέρουν ένα ασφαλές περιβάλλον διαμονής και το κύριο σωστή διατροφή για τον κάθε ένα ξεχωριστά, ενώ αξίζει να σημειωθεί πως δεν προσφέρουν όλες οι στέγες φαρμακευτική περίθαλψη, δηλαδή τα ίδια τα ηλικιωμένα άτομα αγοράζουν τα φάρμακα που χρειάζονται (όπως αναφέρουν οι Ιδιοκτήτες 2 και 3).

Γ) Κάλυψη των Δαπανών

Σε ερώτηση αναφορικά με τις δαπάνες των ηλικιωμένων ατόμων που φιλοξενούνται στις Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων, οι ερωτώμενοι ως επί τον πλείστον ανέφεραν ότι οι δαπάνες των ατόμων που φιλοξενούνται καλύπτονται κυρίως από τις οικογένειες τους.

« Η κάθε περίπτωση είναι διαφορετική. Υπάρχουν άτομα τα οποία πληρώνουν οι ίδιοι μέσα από την θεσμοθετημένη σύνταξη που λαμβάνουν ή από τα δημόσια βοηθήματα που τους ενισχύουν οικονομικά ανάλογα με τα προβλήματα του κάθε ενός. Επίσης κάποιοι έχουν την οικονομική ευχέρεια οι ίδιοι ή τα παιδιά τους να πληρώνουν» (Ι.Σ 2).

« Οι δαπάνες του κάθε ηλικιωμένου καλύπτονται κυρίως από συγγενικά πρόσωπα, όπως τα φάρμακα τους και την διαμονή τους» (Ι.Σ 1).

Ειδικότερα, η κάλυψη των δαπανών του κάθε ηλικιωμένου καλύπτεται για την διαμονή τους στις Στέγες. Ο άλλος Ιδιοκτήτης ανέφερε πως:

« Με τα δικά του χρήματα, από την οικογένεια του και από το Κράτος» (Ι.Σ 3).

Τέλος, τα ηλικιωμένα άτομα που φιλοξενούνται σε Στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων αν δεν έχουν κάποιο συγγενικό πρόσωπο καλύπτουν μόνοι τα έξοδα τους είτε από τις συντάξεις τους είτε και από κάποιο δημόσιο βοήθημα από το Κράτος.

5.2 ΤΑ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ ΣΕ ΣΤΕΓΕΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ

A) Λόγοι εισαγωγής σε Στέγες ηλικιωμένων

Στο θέμα για τους λόγους για τους οποίους τα ηλικιωμένα άτομα βρίσκονται συνήθως σε Στέγες Ηλικιωμένων, οι Ιδιοκτήτες ανέφεραν κυρίως ότι τα περισσότερα άτομα δεν έχουν υποστηρικτικό περιβάλλον ώστε να τους φροντίζουν. Πολλά ηλικιωμένα άτομα κατοικούν σε ορεινές περιοχές, σε χωριά όπου δεν έχουν κάποιο άτομα κοντά τους να τους φροντίζει και να τους βοηθάει. Κάποια άτομα δεν είναι σε καλή οικονομική κατάσταση ώστε να πληρώνουν άτομα για να τους βοηθήνε στο σπίτι είτε να τους φροντίζουν είτε να τους βοηθήνε με τις δουλειές στο σπίτι, έτσι η πρώτη τους επιλογή είναι να φιλοξενούνται σε Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων ώστε να τους παρέχουν αυτά που χρειάζονται για να επιβιώσουν. Όπως ανέφερε ένας Ιδιοκτήτης:

« Αδυναμία να αυτοεξυπηρετηθούν, ιατρικά προβλήματα, μοναχικά άτομα, καλύτερες συνθήκες διαμονής και διαβίωσης» (Ι.Σ 2).

Επίσης, άλλος λόγος είναι ότι κάποια ηλικιωμένα άτομα χρειάζονται 24ώρη φροντίδα. Αρκετά άτομα που βρίσκονται σε στέγες ηλικιωμένων δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν, είτε πάσχουν από κάποια ψυχική διαταραχή, είτε είναι κατάκοιτοι όπως αναφέρθηκε στην συνέντευξη:

« Τα άτομα συνήθως αυτά είναι άτομα που χρειάζονται 24ώρη φροντίδα, κάποια άτομα μπορεί να μην έχουν κάποιο συγγενικό τους πρόσωπο για να τα φροντίζει, άλλα άτομα που χρειάζονται συντροφιά και άλλα άτομα που τα συγγενικά τους πρόσωπα δεν μπορούν να τους φροντίζουν» (Ι.Σ 1).

Ακόμα σε μία απάντηση δόθηκε ένας επιπλέον λόγος όπου τα ηλικιωμένα άτομα βρίσκονται σε στέγες ηλικιωμένων είναι γιατί τα άτομα αυτά χρειάζονται εξειδικευμένη φροντίδα:

« Συνήθως τα άτομα αυτά μένουν σε στέγες ηλικιωμένων γιατί δεν έχουν κάποιο υποστηρικτικό περιβάλλον και χρειάζονται άμεση εξειδικευμένη φροντίδα από ειδικά άτομα, όπως προσφέρουμε εμείς στην στέγη μας για αυτά τα άτομα» (Ι.Σ 3).

B) Οι υπηρεσίες και τα προβλήματα των ηλικιωμένων

Σε ότι αφορά τις ανάγκες των ηλικιωμένων ατόμων που φιλοξενούνται στις Στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων, υπήρχε εύρος απαντήσεων. Η φροντίδα αποτελούσε την βασικότερη απάντηση καθώς αναφέρθηκε σχεδόν από όλους τους Ιδιοκτήτες των Στεγών. Ακολούθησαν οι απαντήσεις φροντίδα και παρακολούθηση καθώς οι απαντήσεις επώθησαν στις περισσότερες συνεντεύξεις

«..ανάγκες τους είναι η φροντίδα, η παρακολούθηση τους, η σωστή χορήγηση φαρμακευτικής αγωγής και η σωστή διατροφή» (Ι.Σ 3).

Άλλες ανάλογα με τα προβλήματα υγείας του κάθε ατόμου που φιλοξενείται στην Στέγη

« Οι ανάγκες είναι ανάλογες με το κάθε περιστατικό των προβλημάτων υγείας που έχουν» (Ι.Σ 2).

Ακόμα, ο πρώτος Ιδιοκτήτης είπε:

« Οι ανάγκες τους είναι κυρίως ανάγκες φροντίδας. Προσπαθούμε πάντα να καλύπτουμε όλες τις ανάγκες των ενοίκων μας ώστε να αισθάνονται ικανοποιημένοι στην Στέγη» (Ι.Σ

1)

Όσο αφορά τα προβλήματα των ηλικιωμένων οι πλείστοι Ιδιοκτήτες είχαν την ίδια απάντηση. Τα περισσότερα ηλικιωμένα άτομα συνήθως αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας, κινητικά προβλήματα ώστε αυτά τα άτομα χρήζουν άμεση περίθαλψη όπως ανέφερε ο πρώτος Ιδιοκτήτης:

«... Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν συνήθως τα άτομα που φιλοξενούνται στην Στέγη μου είναι κινητικά, νευρολογικά και ορθοπαιδικά, όπου αυτά προσπαθούμε να τους βοηθήσουμε» (Ι.Σ 1).

Οι Ιδιοκτήτες των στεγών αναφέρουν κυρίως τα προβλήματα που μπορούν να αντιμετωπίζουν τα άτομα που φιλοξενούνται και επισυνάπτουν ότι με τις κατάλληλες προϋποθέσεις και τους κατάλληλους χειρισμούς προσπαθούν να αποβάλλουν τα τυχόν προβλήματα που υπάρχουν

«...σίγουρα με την εισαγωγή τους στην στέγη ηλικιωμένων πλέον τα όποια προβλήματα αντιμετωπίζουν, διαχειρίζονται από τους επαγγελματίες υγείας» (Ι.Σ 2).

Γ) Τα συναισθήματα των ηλικιωμένων που φιλοξενούνται στις στέγες

Ένα πολύ σημαντικό ερώτημα που έγινε στους Ιδιοκτήτες των Στεγών ήταν για τα συναισθήματα των ηλικιωμένων που φιλοξενούνται στις στέγες. Σκοπός τους είναι η ασφάλεια των ενοίκων και η σωστή περίθαλψη τους. Δύο από τους ερωτώμενους θεωρούν ότι πολύ σημαντικό είναι τα ηλικιωμένα άτομα να μην νιώθουν μοναξιά και η στέγη να είναι ένα χώρος οικείος, φιλικός, ώστε να νιώθουν άνετα τα άτομα σαν να βρίσκονται στο δικό τους χώρο όπως είχαν μάθει και δηλώνουν

« Νιώθουν τον χώρο σαν το σπίτι τους μέσα από το φιλικό και πρόσχαρο περιβάλλον που βρίσκονται» (Ι.Σ 2)

«Νιώθουν ευχαρίστηση, ευγνωμοσύνη και συγκίνηση» (Ι.Σ 3).

Όσο για τον πρώτο ερωτώμενο Ιδιοκτήτη ανέφερε ότι η προσαρμογή του κάθε ένοικου είναι το πιο δύσκολο κομμάτι

« Στην αρχή οι περισσότεροι θέλουν κάποιο χρόνο προσαρμογής τους στη Στέγη» (Ι.Σ 1). Κάθε άτομο χρειάζεται χρόνο και υπομονή ώστε να νιώσει άνετα στο καινούργιο τρόπο ζωής του

« .. άλλα όμως άτομα νιώθουν ικανοποιημένα λόγο ότι εκεί που βρίσκονταν προηγούμενος ήταν σε άθλιες συνθήκες και η στέγη μας τους πρόσφερε μια ασφαλή και φιλική ατμόσφαιρα» (Ι.Σ 1).

Εδώ ανέφερε για τα προβλήματα από κάποια άτομα που φιλοξενούνται στη στέγη του που αντιμετώπιζαν πριν φιλοξενηθούν στην Στέγη του. είναι πολύ σημαντικό να σημειωθεί ότι πολλά ηλικιωμένα άτομα ζουν σε άθλιες συνθήκες διαβίωσης και ένας χώρος ασφαλής για αυτά τα άτομα είναι πολύ σημαντικό. Επίσης, αναφέρθηκε ότι οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας βοηθάνε αυτά τα άτομα ώστε να φιλοξενούνται σε εγκεκριμένες στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων ώστε να τους παρέχεται ένα ασφαλές περιβάλλον και τα έξοδα τους να καλύπτονται κυρίως από το Κράτος.

Δ) Επικοινωνία με το οικογενειακό τους περιβάλλον

Για τις σχέσεις με άτομα του οικογενειακού τους περιβάλλον οι Ιδιοκτήτες εξέφρασαν θετικές απόψεις. Ειδικότερα όλοι παρουσίασαν καλά σχόλια όπως:

« Τα περισσότερα άτομα έχουν συχνή επικοινωνία με τα συγγενικά τους άτομα.. επίσης, τώρα με την κατάσταση που επικρατεί παγκοσμίως η επικοινωνία με τα συγγενικά τους πρόσωπα είναι ελάχιστη, από μακριά μπορούν να δουν ο ένας τον άλλον λόγω της τήρησης των κανόνων ασφάλειας των ενοίκων μας» (Ι.Σ 1),

« Βέβαια τόσο τηλεφωνικά όσο και από κοντά» (Ι.Σ 3).

Αξίζει να αναφερθεί ότι οι περισσότεροι Ιδιοκτήτες ανέφεραν για το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τώρα με την πανδημία, ότι δεν επιτρέπεται η πρόσβαση άλλων ατόμων στις Στέγες Ηλικιωμένων και αναπήρων και ότι προσπαθούν με κάθε τρόπο να υπάρχει εξ αποστάσεως μια επικοινωνία μεταξύ τους

« Υπήρχε επικοινωνία καθημερινά πριν από τον κορονοϊό. Τώρα επικοινωνούμε μέσα από βιντεοκλήσεις, viber, skype» (Ι.Σ 2)

Αναφέρθηκε επίσης, ότι κάποια ηλικιωμένα άτομα δεν έχουν κάποιο συγγενικό άτομο
« ...έχει άτομα τα οποία δεν έχουν κάποιο δικό τους άτομο. Σε αυτές τις περιπτώσεις
καλούμαστε να είμαστε εμείς οι πλησιέστεροι συγγενείς τους» (Ι.Σ 2).

Κάποια άλλα ηλικιωμένα όπως ανέφερε ο πρώτος ερωτώμενος Ιδιοκτήτης κάποια
ηλικιωμένα άτομα δεν θέλουν να έχουν κάποια επικοινωνία με τα συγγενικά τους
άτομα

«...όμως μπορεί να μην θέλουν με τα συγγενικά τους άτομα να έχουν κάποια επικοινωνία
μαζί τους λόγω περιουσιακών διαφορών ή απλά να μην θέλουν» (Ι.Σ 1).

Ε) Πως το Κράτος Πρόνοιας καλύπτει τις ανάγκες των ηλικιωμένων

Σχετικά με το Κράτος Πρόνοιας υπήρχαν διαφορετικές απαντήσεις οι ερωτώμενοι όσο
αφορά για την τις παροχές που καλύπτει τόσο για τα ηλικιωμένα άτομα όσο και για τη
στέγη που τα φιλοξενά. Όσο αφορά για τις στέγες όλοι οι ιδιοκτήτες είχαν κοινή
απάντηση. Το Κράτος Πρόνοιας δεν καλύπτει κάποια παροχή στις στέγες αλλά μόνο
σε ορισμένα ηλικιωμένα άτομα

« Στην στέγη δεν καλύπτει καμία ανάγκη» (Ι.Σ 1),

« Την στέγη καθόλου, αλλά τους ένοικους τους καλύπτει αν είναι δικαιούχοι με βάση τα
οικονομικά τους κριτήρια» (Ι.Σ 3).

Όσο αφορά τις ανάγκες των ηλικιωμένων το Κράτος Πρόνοιας καλύπτει ηλικιωμένα
άτομα με επιδόματα που τους παρέχεται

« Ως συνήθως είναι οικονομικές οι παροχές που προσφέρονται. Οι ηλικιωμένοι που
καλύπτονται μέσα από τα επιδόματα του κράτους, αναλαμβάνουν οι ίδιοι την πληρωμή
προς την στέγη λόγω του ότι τα επιδόματα κατατίθενται στους προσωπικούς τους
λογαριασμούς. Ως συνήθως παίρνουν από το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ),
επίδομα φροντίδας, αναπηρικό επίδομα κ.α.» (Ι.Σ 2).

Όσο αφορά τον πρώτο ερωτώμενο Ιδιοκτήτη είπτε:

«...στους ηλικιωμένους καλύπτει ένα ποσοστό στο επίδομα τους. Γενικότερα από το
Κράτος Πρόνοιας δεν έχουμε και κάποιο ιδιαίτερο βοήθημα» (Ι.Σ 1).

5.3 ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΣΤΕΓΕΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ

A) Ειδικότητες των εργαζομένων στις Στέγες ηλικιωμένων

Στο συγκεκριμένο ερώτημα οι Ιδιοκτήτες απάντησαν σχετικά για το προσωπικό που διαθέτουν στις στέγες τους και τις ειδικότητες τους. Πολύ σημαντικό είναι και το εργαζόμενο προσωπικό στις στέγες για να μπορούν τα ηλικιωμένα άτομα να έχουν αυτά που παρέχουν οι στέγες. Ο αριθμός του προσωπικού εξαρτάται κυρίως από την χωρητικότητα της κάθε στέγης αλλά και τα άτομα που φιλοξενούνται αν έχουν κάποια ιδιαίτερα προβλήματα υγείας. Ο πρώτος ερωτώμενος Ιδιοκτήτης ανέφερε ότι στην Στέγη του εργάζονται τώρα συνολικά 11 άτομα τα οποία είναι φροντιστές, καθαριστές, φυσιοθεραπευτές και νοσηλευτές. Όλο το προσωπικό είναι μόνιμο εκτός από τους φυσικοθεραπευτές που είναι απασχολούνται με συμβάσεις ορισμένου χρόνου **(Ι.Σ 1)**. Ο δεύτερος ερωτώμενος ανέφερε ότι στην Στέγη του εργάζονται συνολικά 10 άτομα: ιατρός, κοινωνικός λειτουργός, νοσηλευτές, φροντιστές, καθαρίστριες και μάγειρας. Ενημέρωσε ότι όλο το προσωπικό είναι μόνιμο **(Ι.Σ 2)**. Τέλος ο τρίτος ερωτώμενος ανέφερε ότι εργάζονται 11 μόνιμα άτομα, νοσηλευτές, φροντιστές υγείας και προσωπικό καθαριότητας **(Ι.Σ 3)**.

B) Προβλήματα που αντιμετωπίζει το προσωπικό

Όσο για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι σε στέγες ο κάθε Ιδιοκτήτης έδωσε διαφορετική απάντηση όπως ανέφερε ο πρώτος ερωτώμενος

«Για τους φροντιστές το πιο δύσκολο τους κομμάτι είναι να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της φροντίδας που προσφέρουν στους ηλικιωμένους».

Κάθε εργαζόμενος μπορεί να αντιμετωπίσει αρκετά προβλήματα κυρίως όταν έχουν να κάνουν με άτομα όπως τα ηλικιωμένα άτομα *« Την συνεργασία και την αποδοχή των ενοίκων για θέματα που αφορούν την υγεία τους»* **(Ι.Σ 3)**

ενώ ο δεύτερος ερωτώμενος θεωρεί ότι τα άτομα που εργάζονται στην στέγη του δεν αντιμετωπίζουν κανένα πρόβλημα **(Ι.Σ 2)**

Γ) Βαθμός ικανοποίησης των εργαζομένων από την Στέγη αλλά και για την φροντίδα που παρέχουν

Ζητώντας από τους Ιδιοκτήτες να εκφράσουν τις απόψεις τους για τον βαθμό ικανοποίησης των εργαζομένων σε στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων δόθηκαν ποικίλες απαντήσεις. Επικρατέστερη όλων ήταν ότι δεν είναι εύκολο να εργάζεται κανείς σε στέγες ηλικιωμένων

« Η αλήθεια δεν είναι και το καλύτερο να φροντίζουν ηλικιωμένους, δεν είναι εύκολο επάγγελμα αλλά τα άτομα που δουλεύουν στην στέγη μου αυτό που τους ικανοποιεί περισσότερο είναι η φροντίδα που παρέχουν στα ηλικιωμένα άτομα» (Ι.Σ 1) , ενώ μια άλλη άποψη ήταν του τρίτου ερωτώμενου

« Υψηλός ο βαθμός ικανοποίησης του προσωπικού σε σχέση με τα καθήκοντα τους αλλά και προς το σύνολο» (Ι.Σ 3).

Αρκετές ήταν επίσης οι απαντήσεις όπου δήλωναν ότι τα περισσότερα άτομα που εργάζονται νιώθουν τα ηλικιωμένα άτομα σαν μέλη της οικογένειάς τους

«Τα άτομα που εργάζονται μαζί με τους εξυπηρετούμενους νιώθουν τα ηλικιωμένα άτομα ως μέλη της οικογένειάς τους και αυτό είναι πολύ σημαντικό. Γι' αυτό η αγάπη που παίρνουν και δίνουν είναι τεράστια» (Ι.Σ 2)

και

« ...νιώθουν μαζί μια οικογένεια και προσφέρουν στον ηλικιωμένους αγάπη που μπορεί να μην είχαν από συγγενικά τους πρόσωπα» (Ι.Σ 1).

Δ) Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Στέγες Ηλικιωμένων

Τέλος, οι Ιδιοκτήτες ανέφεραν κάποια προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Στέγες Ηλικιωμένων τους.

«Όσο αφορά τους νοσηλευτές τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν είναι ότι αν διοριστούν στο Δημόσιο τομέα χρειάζεται να φύγουν από την στέγη» (Ι.Σ 1).

«Στην στέγη το Κράτος Πρόνοιας δεν καλύπτει τίποτα. Στους ηλικιωμένους καλύπτει ένα ποσοστό στο επίδομα τους. Γενικότερα από το Κράτος Πρόνοιας δεν έχουμε κάποιο

βοήθημα. Αναγκαζόμαστε να καλύψουμε όλα τα έξοδα της Στέγης που υπάρχουν μόνοι μας» (Ι.Σ 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 - ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

6.1 ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα έρευνα έχει διεξαχθεί με σκοπό να εντοπιστούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι και οι επαγγελματίες των Στεγών στην Κύπρο. Θεωρήθηκε ενδιαφέρον να μελετηθεί η ζωή και η καθημερινότητα των ηλικιωμένων ατόμων που φιλοξενούνται σε Στέγες Ηλικιωμένων στην Κύπρο και πιο συγκεκριμένα στην επαρχία Λεμεσού.

Αναφορικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα τα συμπεράσματα που εξήχθησαν έχουν αρκετό ενδιαφέρον. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας οι Στέγες Ηλικιωμένων και Αναπήρων μπορούν να φιλοξενούν ενήλικα ανεξάρτητος τα προβλήματα της ψυχικής τους υγείας. Συγκεκριμένα, αναφέρθηκαν άτομα από 59 μέχρι 101 ετών, άτομα με ψυχικά νοσήματα, κατάκοιτα άτομα στο σύνολο των απαντήσεων, ωστόσο σε κάποιες περιπτώσεις οι δομές παρουσίαζαν περιορισμούς (λόγου χάρη άτομα χωρίς ψυχικά νοσήματα). Υπάρχουν στέγες που απευθύνονται σε όλα τα άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας ή έχουν ανάγκη της ψυχολογικής υποστήριξης, άτομα που επιζητούν άμεσα ένα μόνιμο τόπο διαμονής (όπως άστεγοι). Τα αποτελέσματα αυτά επικυρώνουν κατά κάποιον τρόπο, ότι υπάρχουν αρκετές στέγες για όλα τα ηλικιωμένα άτομα.

Με βάση τις απαντήσεις που εισάχθηκαν, πολύ σημαντικό για να εισαχθεί ένα ηλικιωμένο άτομο σε Στέγη πρέπει πρώτα το ίδιο το άτομο να το επιθυμεί. Ιδιαίτερη αξία έχει το γεγονός της εκούσιας προσέλευσης των ατόμων στις μονάδες φροντίδας, ο αριθμός των ενοίκων σε στέγες ηλικιωμένων είναι αρκετά μεγάλος, αυτό μας επιτρέπει να πάρουμε το συμπέρασμα ότι αρκετά ηλικιωμένα άτομα χρειάζονται βοήθεια από ειδικούς όπου οι στέγες ηλικιωμένων μπορεί να τους τα προσφέρουν.

Τέλος, η κάθε στέγη ξεχωριστά προσφέρει πολλές υπηρεσίες σε κάθε ηλικιωμένο που φιλοξενεί όπως την διαμονή τους, υγιεινή διατροφή, ιατρική παρακολούθηση, φαρμακευτική αποκατάσταση, 24ώρη φροντίδα και περιποίηση και φυσική αποκατάσταση.

Αναφορικά, με τους ηλικιωμένους που φιλοξενούνται στις στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων, ως κύριος λόγος για τον οποίον φιλοξενούνται τα ηλικιωμένα άτομα

αναφέρθηκε ότι δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν. Ακόμη, άτομα μοναχικά που δεν έχουν κάποιον να τους φροντίζει και άτομα που ζητούν καλύτερες συνθήκες διαμονής και διαβίωσης. Τα ηλικιωμένα άτομα επιζητούν κυρίως ένα ασφαλές τόπο διαμονής τους όπου τους προσφέρεται φροντίδα και περιποίηση. Οι ανάγκες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ηλικιωμένα άτομα είναι πολυσύνθετα. Τα εργαζόμενα άτομα των στεγών είναι υπεύθυνα για την λήψη του κοινωνικού τους ιστορικού και για το περιβάλλον του ηλικιωμένου, τα προβλήματα που αντιμετωπίζει και όλα εκείνα που σχετίζονται και επηρεάζουν τον κάθε ηλικιωμένο για να αυτοεξυπηρετηθεί.

Ανεξάρτητα από κάθε εξυπηρετούμενο μεμονωμένα, οι στέγες δρουν και προς το σύνολο. Συγκεκριμένα, ενημερώνει στα ηλικιωμένα άτομα τι μπορούν να τους προσφέρουν. Ακόμη, επιδιώκει την προβολή της υπηρεσίας με σκοπό να γνωστοποιήσει τις παροχές και αυτή προσφέρει στο κοινό και να κάνει πιο εύκολη επαφή και την προσέλευση των ηλικιωμένων ατόμων. Σκοπός της κάθε στέγης είναι να νιώθει το κάθε άτομο σαν το σπίτι του μέσα από το φιλικό και πρόσχαρο περιβάλλον που βρίσκονται.

Ακόμα, σε ότι αφορά τα ηλικιωμένα άτομα που φιλοξενούνται στις στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων όπως προκύπτουν από τις συνεντεύξεις προσφέρουν καθημερινή επικοινωνία με τα συγγενικά τους πρόσωπα έτσι ώστε να έχουν επαφή μαζί τους. Ιδιαίτερη αξία έχει το γεγονός ότι οι Ιδιοκτήτες ανέφεραν το γεγονός του επικρατεί το τελευταίο διάστημα, έχει απαγορευτεί από το Κράτος η κάθε επίσκεψη σε στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων. Για τα ηλικιωμένα άτομα είναι δύσκολο να βρίσκονται μακριά από τις οικογένειες τους, τα παιδιά τους τα εγγόνια τους. Με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν όλες οι στέγες προσπάθησαν με κάθε τρόπο ο κάθε ηλικιωμένος να μπορεί να έχει μια επαφή με τα συγγενικά πρόσωπα με σκοπό να δώσουν μια χαρά σε αυτά αλλά και στα συγγενικά πρόσωπα του ηλικιωμένου. Συνοπτικά, οι στέγες δίνουν το δικαίωμα να έχουν τηλεφωνική επικοινωνία και από βιντεοκλήσεις, ώστε να μην χαθεί η επικοινωνία τους με τον έξω κόσμο. Επίσης, πολύ σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι κάποια άτομα μπορεί να μην έχουν κάποιο δικό του άτομο, σε αυτές τις περιπτώσεις τα άτομα που εργάζονται στις στέγες θεωρούνται οι πλησιέστεροι συγγενείς τους.

Επίσης, πολύ σημαντικό είναι να αναφερθεί πως το Κράτος Πρόνοιας καλύπτει κάποιες παροχές των ηλικιωμένων και των στεγών. Ιδιαίτερη εντύπωση έκανε ότι στις στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων δεν προσφέρει κάποια οικονομική στήριξη ώστε να ανταπεξέλθουν καλύτερα στις ανάγκες των ηλικιωμένων που φιλοξενούνται. Όσο αφορά για τα ηλικιωμένα άτομα το Κράτος Πρόνοιας με συγκεκριμένα κριτήρια καλύπτει μερικά ηλικιωμένα άτομα (όπως επίδομα φροντίδας, αναπηρικό επίδομα, σύνταξη) με επιδόματα όπου κατατίθεται ξεχωριστά στους προσωπικούς λογαριασμούς του κάθε ένοικου.

Στο θέμα για τους επαγγελματίες που εργάζονται στις στέγες πολύ σημαντικό είναι να σημειωθεί ο βαθμός ικανοποίησης τους στα συγκεκριμένα πλαίσια διαπιστώνεται ότι υπάρχει σε μεγάλο βαθμό επικοινωνία μεταξύ των ηλικιωμένων. Οι εργαζόμενοι δεν αντιμετωπίζουν ως επί πλείστο προβλήματα στη λειτουργία τους καθώς αποτελεί κομμάτι της ζωής τους και στην περίπτωση εμφάνισης δυσκολιών είναι σε θέση να τις αντιμετωπίσουν.

Επιπρόσθετα, οι απόψεις των ατόμων που εργάζονται σε στέγες ηλικιωμένων οδηγούν στο συμπέρασμα πως παρά την δυσκολία που έχει το επάγγελμα τους, πολύ σημαντικό είναι τα ηλικιωμένα άτομα να έχουν ένα ασφαλές περιβάλλον και να νιώθουν όλοι μαζί μια μεγάλη οικογένεια. Η προώθηση τους να εξυπηρετούν αυτά τα άτομα τους κάνει να νιώθουν ευ γομώνων, γι' αυτό η αγάπη που παίρνουν και δίνουν είναι τεράστια και πολύ σημαντική όσο για τους επαγγελματίες αλλά όσο και για τα ηλικιωμένα άτομα που φιλοξενούνται.

Συνοπτικά, τα αποτελέσματα της έρευνας, έδειξαν ότι για οι στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων μπορούν να προσφέρουν στα ηλικιωμένα άτομα ένα σταθερό και ασφαλές περιβάλλον με το απαραίτητο ειδικευμένο προσωπικό, την σωστή δομή. Τέλος πολύ σημαντικό κομμάτι το οποίο χρήζει ιδιαίτερης προσοχής είναι αυτό της αποκατάστασης. Όπως υποστηρίζεται από τους Ιδιοκτήτες των στεγών κύριο προτέρημα τους είναι να καλύψουν τις ανάγκες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ηλικιωμένα άτομα που φιλοξενούν.

Δεδομένης της φύσης της ποιοτικής έρευνας που επιλέχθηκε να χρησιμοποιηθεί για την μελέτη των προβλημάτων και οι ανάγκες των φιλοξενούμενων και των επαγγελματιών σε Στέγες Ηλικιωμένων στην Κύπρο, τα αποτελέσματα δεν μπορούν

να γενικευθούν, καθώς η ποιοτική έρευνα επικεντρώνεται στις υποκειμενικές αντιλήψεις, πεποιθήσεις και εμπειρίες των συνεντευξιζόμενων.

6.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τα κύρια σημεία για τη διαμόρφωση μιας επιτυχημένης στρατηγικής για την κάλυψη αναγκών των ηλικιωμένων ατόμων είναι η θεραπεία και η αποκατάσταση του εξυπηρετούμενου.

Αναφορικά με την θεραπεία και αποκατάσταση, θα πρέπει να δοθεί μεγάλη σημασία στην κάλυψη αναγκών των ηλικιωμένων στις στέγες. Όπως έχει υποστηριχθεί και από τους ιδιοκτήτες των στεγών το σημαντικότερο προτέρημα τους είναι η περίθαλψη των ευάλωτων ατόμων και μέσω των στεγών αυτών θα επιδιωχθεί η απομάκρυνση των προβλημάτων που εμποδίζουν τα ηλικιωμένα άτομα.

Ένα ακόμα ζήτημα που πρέπει να μελετηθεί είναι η προαγωγή των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων ατόμων που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας. Σχετικά με την θεραπεία και αποκατάσταση των ατόμων με ψυχικές διαταραχές διαπιστώθηκε κατά την αναζήτηση δείγματος για την διεξαγωγή της έρευνας η μεγάλη έλλειψη εισαγωγής σε στέγες ηλικιωμένων. Ως εκ τούτου, το πρώτο θέμα που κρίνεται αναγκαίο να διευθετηθεί είναι ίση αποκατάσταση όλων των ομάδων φροντίδας όπου είναι απαραίτητο για την αντιμετώπιση του προβλήματος κάθε εξυπηρετούμενου και την προώθηση της κοινωνικής τους ένταξης και επαγγελματικής του αποκατάστασης (ενίσχυση ανθρωπίνων δικαιωμάτων)

Ένας από τους βασικούς στόχους των στεγών πρέπει να είναι η ίση αντιμετώπιση και ένταξη τους σε αυτές. Τα ηλικιωμένα άτομα ανεξάρητος το όποιο πρόβλημα έχουν, πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο.

Κρίσης σημασίας για την αποκατάσταση των εξυπηρετούμενων είναι και ο πλήρης επαγγελματισμός από τα εργαζόμενα άτομα των στεγών. Βασικά δικαιώματα αποτελούν η άμεση φροντίδα, η ψυχολογική υποστήριξη, η υγιεινή διατροφή, η ιατρική περίθαλψη και η ψυχαγωγία τους.

Τέλος, κρίνεται αναγκαία η βοήθεια από το Κράτος Πρόνοιας για τους ηλικιωμένους αλλά και για τις στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων. Το Κράτος Πρόνοιας να βοηθάει οικονομικά όλα τα ηλικιωμένα άτομα που υποχρεώνονται να πληρώνουν μόνοι τους για την διαμονή τους ανεξάρητος των προβλημάτων υγείας τους. Είναι επίσης πολύ σημαντικό να καλύπτονται όλες οι παροχές των ηλικιωμένων ώστε να γίνεται πιο ευκολότερη η πρόσβαση των ηλικιωμένων ατόμων στις στέγες.

(Πίνακας 1)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΗΜΙ- ΔΟΜΙΜΕΝΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ	
A) Για τις Στέγες Ηλικιωμένων;	
1.	Επωνυμία Στέγης.
2.	Σε ποιόν τομέα παροχής κοινωνικών υπηρεσιών ανήκει: α) Δημόσιο, β) Ιδιωτικό μη κερδοσκοπικό (φιλανθρωπικό ίδρυμα ή της Εκκλησίας κλπ.) , γ) Ιδιωτικό Κερδοσκοπικό (Ιδιώτη επιχειρηματία);
3.	Πόσα άτομα μπορεί η Στέγη να φιλοξενήσει και πόσα φιλοξενεί σήμερα;
4.	Υπάρχουν κριτήρια (προϋποθέσεις) για να γίνει κάποιος δεκτός; (πχ αυτοεξυπηρέτηση, είδος νοσημάτων, κοινωνικό-οικονομικά κριτήρια κλπ) και αν ναι, ποια είναι αυτά στη δική σας Στέγη;
5.	Τι ηλικίες περίπου φιλοξενούνται τώρα στην Στέγη;
6.	Πως καλύπτονται οι δαπάνες του κάθε ηλικιωμένου (πχ. μόνο από τα χρήματα που καταβάλλει ο ίδιος;)
7.	Τι προσφέρει η Στέγη στα ηλικιωμένα άτομα κατά την διάρκεια της φιλοξενίας τους;
B) Για τους Ηλικιωμένους;	
1.	Ποιοι είναι οι λόγοι για τους οποίους τα άτομα βρίσκονται συνήθως σε Στέγες Ηλικιωμένων;
2.	Ποιες είναι οι ανάγκες τους, σε ποιο βαθμό καλύπτονται και ποια είναι προβλήματα που αντιμετωπίζουν συνήθως τα άτομα που φιλοξενούνται στην Στέγη;
3.	Ποια είναι τα συναισθήματα των εξυπηρετούμενων που βρίσκονται στην Στέγη;
4.	Οι εξυπηρετούμενοι έχουν συχνή επικοινωνία με άτομα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος;
5.	Το Κράτος Πρόνοιας καλύπτει με κάποιες παροχές τους ηλικιωμένους και την Στέγη;
Γ) Για τους Επαγγελματίες:	
1.	Πόσα άτομα εργάζονται στην Στέγη;
2.	Τι ειδικότητες έχουν τα άτομα που εργάζονται;
3.	Είναι μόνιμοι ή με συμβάσεις ορισμένου χρόνου;
4.	Ποια προβλήματα αντιμετωπίζουν συνήθως οι εργαζόμενοι στην Στέγη;
5.	Ποιος είναι ο βαθμός ικανοποίησης των εργαζομένων από τη φροντίδα που παρέχουν στους ηλικιωμένους και από την εργασία τους στα συγκεκριμένα πλαίσια;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Α) Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

- Γκράτζιου Ε. (2018): « Οι ανάγκες των ηλικιωμένων στην πυραμίδα του Maslow» Γερνάω αλλιώς (2016)
- Ζαϊμάκης Γ. & Κανδυλάκη Α. (2005): «Δίκτυα Κοινωνικής Προστασίας. Μορφές παρέμβασης σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και πολυπολιτισμικές κοινότητες», Αθήνα: Κριτική.
- Ζαϊμάκης Γ. (2002): «Κοινοτική Εργασία και τοπικές κοινωνίες», Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Μπαλογιάννης, Σ. Ι. (2007). Η αντιμετώπιση του γήρατος διαμέσου των αιώνων. Εγκέφαλος, 44 (3).
- Γιουβανάκη Γ, Σαχπάζογλου Α. (2007), «Κοινωνική στήριξη και ποιότητα ζωής σε ηλικιωμένα άτομα άνω των 65 ετών με ανεξάρτητη διαβίωση. Μελέτη σε χρήστες των Κ.Α.Π.Η. του Δήμου Ηρακλείου»
- Ράγκου. Ε. Ν., Όψεις Κοινωνικής μεταβολής, Λευκωσία: Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 1983
- Σταθόπουλος Π. (1999): «Κοινωνική Πρόνοια-μία γενική θεώρηση», Αθήνα: Παπαζήση.
- Χανιώτης, Φ. Ι. (1999). Εγχειρίδιο γηριατρικής. Αθήνα: Ιατρικές εκδόσεις Λίτσα.
- Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Λεμεσού, 2004
- Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας: Δημόσιων Βοηθημάτων Ηλικιωμένων και Αναπήρων, 2014

B) Ξενογλώσση Βιβλιογραφία

- Bennett G, Ebrahim S. The Essentials of Health Care in Old Age. 2nd ed. London: Edward Arnold, Hodder Headline Group, 2010
- Economou C. Vol.12 No.7: Greece -Health System review, Health system in Transition, 2010
- Kinsella K, He W. An Aging World: Washington, DC: National Institute on Aging and US Census Bureau, 2008
- Lum, T.Y. and Lightfoot, E. : The effects of volunteering on the physical and mental health of older people. Research on Aging 27 (1), 31–55, 2005
- Ory M, Hoffman MK, Hawkins M, Sanner B, Mockenhaupt R. Challenging aging stereotypes: Strategies for creating a more active society. Am J Prev Med. 25(3 Suppl. 2):164–71, 2003
- WHO HS. Global Health and Aging NIH Publication No 117737, 2011

Γ) Ηλεκτρονικές πηγές

- Εθνική Διαδικτυακή Πύλη Ανοικτών Δεδομένων, 2018

<https://www.data.gov.cy/dataset/%CE%BC%CE%B7%CF%84%CF%81%CF%8E%CE%BF->

<https://www.data.gov.cy/dataset/%CE%B5%CE%B3%CE%BA%CE%B5%CE%BA%CF%81%CE%B9%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CF%89%CE%BD->

<https://www.data.gov.cy/dataset/%CF%83%CF%84%CE%B5%CE%B3%CF%8E%CE%BD->

<https://www.data.gov.cy/dataset/%CE%B7%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%B9%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9->

<https://www.data.gov.cy/dataset/%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%80%CE%AE%CF%81%CF%89%CE%BD>

- ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/1991_1_222.html

- Δρουσιώτη Μ. (2006) «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ ΚΑΙ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ» Κύπρο,

http://83.212.168.59/xmlui/bitstream/hale/123456789/12524/SDO_DMYP_00492_Medium.pdf?sequence=1

- ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (2019)

https://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/populationcondition_22main_gr/populationcondition_22main_gr?OpenForm&sub=2&sel=2

- Ηλικιωμένοι πολίτες, (2020), Κύπρο,

https://ec.europa.eu/cyprus/services/elderly-citizens_el

- Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (2014),

http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/sws/sws.nsf/dmlfaq_gr/dmlfaq_gr?opendocument